

Discourse Analysis of Iran International Website's News Coverage of the Assembly of Experts and Islamic Consultative Assembly (Majlis) Elections

Mostafa Gholami¹ | Ebrahim Fathi² | Mohammad Gholi Minavand³

1. Master of Journalism, IRIB University, Tehran, Iran. Email: mostfaghholami@gmail.com
2. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Journalism department, IRIB University, Tehran, Iran. Email: e.fathi@iribu.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Journalism, Faculty of Communication - Media Sciences, Broadcasting University (IRIB), Tehran, Iran. E-mail: minavand@iribu.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 11 May 2025

Received in revised: 2 June

2025

Accepted: 20 July 2025

Published online: 21 July 2026

Keywords:

Assembly of Experts,
Discourse Analysis,
Election Boycott,
Iran International Website,
Islamic Consultative Assembly

ABSTRACT

Objective: Elections, as a fundamental component of democratic systems, enable the circulation and participation of political elites in governance. The Islamic Republic of Iran has consistently asserted its commitment to republicanism, alongside its Islamic identity. Consequently, elections have become a strategic arena for antagonistic engagement by foreign media actors seeking to shape political outcomes. This study investigates the discourse and ideological orientation of the Iran International network regarding Iran's 2024 elections for the Assembly of Experts and the Islamic Consultative Assembly.

Methods: This research is grounded in critical discourse analysis, employing a hybrid framework that integrates Van Dijk's three-dimensional model with the Laclau-Mouffe theory of discourse. A corpus of 229 news items published on Iran International's website, spanning the period from January 21 to March 1, 2024, was analyzed. The analysis took into account the principle of ideological polarization and the broader socio-political context of the texts. Discourse signifiers were identified through a qualitative analysis of the dataset, conducted using MAXQDA software.

Results: As in recent electoral cycles, two opposing discursive formations—namely, “maximum participation” and “election boycott”—dominated the discursive landscape. Iran International emerged as a promoter of the boycott discourse, seeking to suppress voter turnout through a range of strategies: foregrounding the country's deteriorating economic conditions; amplifying internal rifts within political factions; fostering voter apathy by delegitimizing the efficacy of electoral participation; exposing financial corruption among state officials; representing the IRI as a securitized and repressive regime; and marginalizing moderate and reformist political currents. Through these mechanisms, the network constructed a narrative in which electoral participation was reframed as complicity in sustaining the status quo and reproducing systemic corruption and violence. Furthermore, by adopting an interactive communication model and flattening hierarchical media flows, Iran International positioned itself as a proxy for public grievances, thereby enhancing its symbolic and social capital.

Conclusion: The study's findings indicate that Iran International's promotion of the election boycott and its orchestration of discursive polarization are part of a broader strategy aimed at the gradual delegitimation of the IRI and the normalization of regime change discourse. In doing so, the network not only marginalized moderate and intermediary political forces but also emphasized ethnic and sectarian cleavages, while simultaneously constructing counter-hegemonic narratives in direct opposition to the ideological foundations of the IRI.

Cite this article: Gholami, M.; Fathi, E., & Minavand, M.G (2026), Discourse Analysis of Iran International Website's News Coverage of the Assembly of Experts and Islamic Consultative Assembly (Majlis) Elections, *News Science*, 15 (2), 26-30. <http://doi.org/10.22034/lrsi.2025.517718.1360>

© The Author(s) retain the copyright.

DOI: <http://doi.org/10.22034/lrsi.2025.517718.1360>

Publisher: Press Institute for Contemporary International Journalism (PICIJ)

The Journal of News Science

Vol. 15, No. 2, Ser.58, summer 2026, P. 26- 30

Journal homepage: <https://www.mjourcom.ir/>

DOI : <http://doi.org/10.22034/lrsi.2025.517718.1360>

Open Access

ORIGINAL ARTICLE

Discourse Analysis of Iran International Website's News Coverage of the Assembly of Experts and Islamic Consultative Assembly (Majlis) Elections

Mostafa Gholami¹ | Ebrahim Fathi² | Mohammad Gholi Minavand³

4. 1 Master of Journalism, IRIB University, Tehran, Iran. Email: mostfagholami@gmail.com
5. Corresponding author, Assistant Professor, Department of Journalism department, IRIB University, Tehran, Iran. Email: e.fathi@iribu.ac.ir
6. Associate Professor, Department of Journalism, Faculty of Communication - Media Sciences, Broadcasting University (IRIB), Tehran, Iran. E-mail: minavand@iribu.ac.ir

Received: May 11, 2025

Accepted: July 20, 2025

EXTENDED ABSTRACT

Introduction:

Elections, as a cornerstone of democratic systems, serve not only to facilitate the rotation of power among political elites but also to legitimize governing structures through public participation. The Islamic Republic of Iran (IRI) has long emphasized its dual identity as both Islamic and republican, positioning elections as a key mechanism of legitimacy. However, these events also constitute a strategic battleground for discursive contestation, particularly by foreign media seeking to influence political trajectories within Iran. Among such actors, Iran International -a Saudi-funded, Persian-language satellite network-has emerged as a key promoter of anti-establishment narratives, particularly during electoral cycles. Against the backdrop of Iran's twelfth Islamic Consultative Assembly and sixth Assembly of Experts elections held in March 2024, this study examines how Iran International sought to delegitimize the electoral process, promote voter disengagement, and construct alternative ideological narratives. Anchored in theories of discourse, the research investigates the mechanisms through which this media actor frames political

participation as complicity with systemic corruption, inefficacy, and authoritarianism. This article situates the network's interventions within broader regional dynamics and ideological conflicts, arguing that Iran International operates not merely as a media outlet but as an ideological instrument orchestrating symbolic warfare aimed at undermining the discursive and institutional foundations of the IRI.

Method:

This study employs critical discourse analysis (CDA) through a hybrid methodological framework combining Van Dijk's three-dimensional model with Laclau and Mouffe's theory of discourse. A corpus of 229 news texts, published by Iran International between January 21 and March 1, 2024, was examined. The analysis integrated linguistic, cognitive, and social dimensions of discourse while identifying key signifiers, nodal points, and chains of equivalence. MAXQDA software was utilized for qualitative coding, allowing for the extraction of dominant themes and the reconstruction of meaning-making strategies. Triangulation was achieved through multiple data sources, theoretical frameworks, and inter-coder validation to enhance reliability and validity.

Findings:

The findings reveal that Iran International consistently positioned the discourse of election boycott as its central nodal point, around which a constellation of mutually reinforcing signifiers was constructed. The network framed participation in the 2024 elections as an act of legitimizing a dysfunctional, oppressive system, thereby urging citizens to disengage from the political process. Strategies included emphasizing Iran's deteriorating economic conditions, exposing financial corruption among state officials, and delegitimizing the efficacy of electoral institutions through the portrayal of the Guardian Council's vetting as exclusionary. Furthermore, Iran International sought to present reformist actors as ineffective or complicit, thereby erasing intermediary alternatives and deepening political polarization. The network's interactive model—incorporating citizen-generated content and horizontal communicative structures—was instrumental in building symbolic capital. This participatory approach created a perception of grassroots authenticity and inclusivity, enhancing the credibility of boycott narratives and positioning the network as a surrogate for public grievances. Iran International also leveraged the discursive momentum of the 2022 protests to frame the elections within a broader cycle of systemic repression and civic disillusionment. Social media and digital platforms were employed to amplify this message, portraying electoral engagement as futile and oppositional voices as the only moral stance. Simultaneously, the network exacerbated ethnic and sectarian cleavages by extensively covering Friday sermons of Molavi Abdolhamid, highlighting Sunni marginalization, and framing security policies in ethnic regions as acts of state violence. Additionally, selective framing of reformist candidates—especially those disqualified or connected to the establishment—was utilized to paint a narrative of systemic closure and irredeemability. Through such mechanisms, Iran International reframed the electoral field not as a contest of ideas but as a façade masking authoritarian continuity. The network thus neutralized centrist voices while elevating radical or separatist alternatives, contributing to discursive fragmentation and delegitimation of the entire political order.

Conclusion:

This study concludes that Iran International's election coverage constituted a deliberate and ideologically informed campaign aimed at discursively dismantling the legitimacy of the Islamic Republic of Iran. By centering its discourse around election boycott and symbolic delegitimation, the network effectively neutralized reformist and intermediary political forces, portraying participation as acquiescence to a corrupt and irreformable system. These strategies not only served to suppress voter turnout but also promoted a depoliticized public sphere increasingly characterized by apoliticism and disenchantment. Moreover, by positioning Molavi Abdolhamid and figures like Reza Pahlavi as viable alternatives while systematically excluding or discrediting reformist leaders, Iran International contributed to a reconfiguration of oppositional politics in the Persian media ecosystem. The findings underscore a shift away from earlier approaches that encouraged conditional participation or strategic reformism toward a more confrontational model of regime change discourse. This shift aligns with regional geopolitical interests, particularly those of Saudi Arabia, the network's primary financial sponsor. Importantly, the study warns of the broader consequences of media-driven delegitimation, including the erosion of political pluralism and the potential for symbolic and actual destabilization. The proliferation of boycott discourse may foster a political culture in which elections no longer serve as vehicles of representation but are instead viewed as mechanisms of state manipulation. This dynamic contributes to political alienation, weakens civic agency, and opens space for populist and extremist alternatives. In sum, Iran International's electoral discourse reflects an orchestrated effort to reshape the Iranian political imaginary, not through direct confrontation alone but by gradually undermining the discursive infrastructure upon which political legitimacy rests. Future research may benefit from comparative analyses of Persian-language media actors and the long-term impact of their narratives on voter behavior, political socialization, and regime stability in Iran.

Data Availability Statement.

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank anonymous reviewers.

Ethical considerations

Not applicable.

Funding

Not applicable.

Conflict of interest

The authors declare no conflict of interest.

References:

- Bashiriye, H. (2017). Political science education: Foundations of theoretical and institutional political science (12th ed.). Negah-e Moaser Publishing. (In Persian)
- Buist, E. A., & Manson, D. S. (2010). Newspapers framing and stadium subsidization. *American Behavioral Scientist*, 53(10), 1492–1510.
- Castells, M. (2022). Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age (M. Gholipour, Trans., 9th ed.). Markaz Publishing. (In Persian)
- Constitution of the Islamic Republic of Iran; Along with the Interpretive Opinions of the Guardian Council. (2018). (M. Fathi & K. Koohi Esfahani, Eds.). Guardian Council Research Institute. (In Persian)
- Entman, R. M. (2008). Theorizing mediated public diplomacy: The U.S. case. *The International Journal of Press/Politics*, 13(2), 87–102.

- Euronews. (2024, May 29). Amnesty International annual report: 75% of last year's global executions took place in Iran. <https://parsi.euronews.com/2024/05/29/amnesty-international-annual-report-on-executions-shows-worldwide-jump-as-iran-fuels-2023> (In Persian)
- Gholami, M., Fathi, E., & Amiri, J. (2022). The image of the 11th Iran parliamentary elections in the discourse of Iran International TV channel. *Islamic Politics Research*, 9(20), 281–315. (In Persian)
- Gholami, M. (2021). The comparison of the discourse of IRIB News Agency website and Iran International TV channel website in the news coverage of the parliamentary elections 1398 [Master's thesis, IRIB University]. (In Persian)
- Giles, D. (2003). *Media psychology*. Routledge.
- Gowhary, H., Rahimi, F., Azizifar, A., & Jamalinesari, A. (2015). A critical discourse analysis of the electoral talks of Iranian presidential candidates in 2013. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, (192), 132–141.
- Hamshahri Online. (2024, July 24). Saudi execution in Saudi Arabia: What's happening in Saudi Arabia? hamshahronline.ir/x9pNZ (In Persian)
- Houshyar, M., & Goudarzi, M. (2020). Discourse analysis of Iran International and Deutsche Welle: "U.S. Marine coalition in the Persian Gulf and Oman Sea." *News Science Quarterly*, 9(1), 69–100. (In Persian)
- Hosseini, H. (2003). The Internet and psychological operations: The case of the Iraq War. *Defense Policy*, 11(44), 9–31. (In Persian)
- Hosseinzadeh, M. A. (2004). Discourse theory and political analysis. *Political Science*, (28), 181–212. (In Persian)
- IRNA. (2024, March 1). More than 10 million people in Tehran province are eligible to vote. irna.ir/xjPW7b (In Persian)
- IRNA. (2020, February 23). Minister of Interior: The participation rate in the parliamentary elections is 42.57%. irna.ir/xjxmKf (In Persian)
- Johnes, R., Faucon, B., & Hagey, K. (2019, April 15). Saudi Arabia sought Vice's help to build a media empire. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-sought-vice-help-to-build-a-media-empire-11549621800>
- Jørgensen, M., & Phillips, L. (2016). *Theory and method in discourse analysis* (6th ed.). Ney Publishing. (In Persian)
- Kamali Dehghan, S. (2018, October 2). Ofcom examining TV network over interview praising attack in Iran. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/media/2018/oct/02/ofcom-investigates-tv-network-interview-praising-terror-attack-iran>
- Khan, M. H., Qazalbash, F., Adnan, H. M., Yaqin, L. N., & Khuhro, R. A. (2021). Trump and Muslims: A critical discourse analysis of Islamophobic rhetoric in Donald Trump's selected tweets. *SAGE Open*, 11(1).
- Law on the Election of the Assembly of Experts. (2023). shora-gc.ir/0001XW (In Persian)
- Lungu, A. M. (2001). The Internet and psychological operations. *Joint Forces Quarterly*, (28), 13–17.
- Minavand, M. G. (2008). An introduction to Internet and political development: Public sphere in cyberspace. *Politics Quarterly*, 38(2), 253–275. (In Persian)
- Ministry of Interior of IRI. (2023a, March 4). Report of the Interior Minister on the glorious holding of the March 1 election. moi.ir/x3VBX (In Persian)
- Ministry of Interior of IRI. (2023b, March 4). Final results of vote counting in Tehran, Rey, Shemiranat, Eslamshahr, and Pardis published. moi.ir/x3VxH (In Persian)
- Moghadamfar, A. (2018). A reflection on the Iran International satellite network. *National Security Watch*, (81), 77–83. (In Persian)
- Mohammad Hosseini Taheri, J. (2020). "A report from Al-Akhbar quoted by Mashregh": Saudi firewood and American gasoline. *Mobaleghan*, (249), 49–57. (In Persian)
- Moqaddami, M. T. (2011). A critique of Ernesto Laclau's and Chantal Mouffe's theory of discourse analysis. *Ma'rifat-e Farhangi Ejtemai*, 2(2), 91–124. (In Persian)
- Mousavi Khomeini, R. (1999a). *Sahifeh-ye Imam: Collection of Imam Khomeini's works* (Vol. 8). Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Mousavi Khomeini, R. (1999b). *Sahifeh-ye Imam: Collection of Imam Khomeini's works* (Vol. 13). Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Mowlana, H. (1995). Images and the crisis of political legitimacy. In Y. R. Kamalipour (Ed.), *The U.S. media and the Middle East: Image and perception*. Greenwood Press.
- Noori Mamarabadi, A., Razmjoo, A. A., & Nazari, H. (2019). Comparing the news discourses in Persian British Broadcasting Corporation (BBC) and Voice of America (VOA) websites regarding the 5th period of Assembly of Experts for Leadership Election. *Media Studies*, 14(1), 39–57. (In Persian)
- Pedram, M., & Mohammadzadeh, M. (2004). Ideology, hegemony, and domination in the media. *Resaneh*, 15(1), 77–94. (In Persian)
- Razmjoo, A. A., & Eslaminejad, M. (2019). A critical discourse analysis on 12th Iranian presidential election candidates in TV debates. *Political Sociology of Iran*, 2(2), 99–128. (In Persian)
- Razmjoo, A. A., Nazari, A., & Nazari, H. (2023). News discourse analysis of the Persian media in the 13th Iranian presidential elections: Case study of the Persian websites of VOA and Euronews. *Political Sociology of Iran*, 5(12), 3736–3762. (In Persian)
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2002). *Communication theories* (A. Dehghan, Trans., 11th ed.). University of Tehran Press. (In Persian)

- Shen, L., & Dillard, J. P. (2007). Framing on the processing of persuasive health message: The influence of behavioral inhibition/approach systems and message. *Communication Research*, 34(4), 433–467.
- Sultani, S. A. A., Tafazzoli, B., & Sedqi Chokanlu, R. (2008). An analysis of political discourses in the media. *Political Science*, 11(42), 65–93. (In Persian)
- Sultani, S. A. A. (2004). Discourse analysis as theory and method. *Political Science*, 7(28), 153–180. (In Persian)

مجلس شورای اسلامی ایران

علوم خبری

شاپا چاپی: ۹۷۸۸-۲۳۸۳

شاپا الکترونیکی: ۲۹۸۰-۹۲۷۴

مجلس شورای اسلامی ایران

تحلیل گفتمان اخبار وبسایت ایران اینترنشنال در انتخابات مجالس خبرگان و شورای اسلامی

مصطفی غلامی^۱ | ابراهیم فتحی^۲ | محمدقلی میناوند^۳

۱. کارشناس ارشد روزنامه‌نگاری، دانشگاه صداوسیما، تهران، ایران. رایانامه: mostfaghholami@gmail.com

۲. استادیار گروه علوم ارتباطات اجتماعی، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)، رایانامه: e.fathi@iribu.ac.ir

۳. دانشیار، گروه ژورنالیسم، دانشکده علوم ارتباطات - رسانه، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران. رایانامه: minavand@iribu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف: انتخابات، یکی از ارکان دموکراسی است که سازوکاری برای حضور و چرخش نخبگان در قدرت فراهم می‌آورد. جمهوری اسلامی نیز همواره داعیه‌دار جمهوریت (در کنار اسلامیت) بوده است. لذا یکی از عرصه‌های تخاصم رسانه‌های بیگانه، تلاش برای اثرگذاری بر انتخابات است. هدف این پژوهش، شناخت نگرش و گفتمان شبکه ایران اینترنشنال در انتخابات مجالس خبرگان و شورای اسلامی ۱۴۰۲ است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

روش: این مقاله بر پایه روش تحلیل گفتمان انتقادی و با رویکردی ترکیبی مرکب از تحلیل گفتمان انتقادی با تأکید بر مدل سه سطحی ون دایک و روش تحلیل گفتمان لاکلاو-موفه تدوین شده است. بدین ترتیب ۲۲۹ متن خبری از وبسایت ایران اینترنشنال مربوط به بازه اول بهمن تا ۱۱ اسفند ۱۴۰۲ با در نظرگیری قاعده قطب‌بندی و لحاظ کردن بافت سیاسی-اجتماعی متن‌ها مورد مطالعه قرار گرفت. سپس داده‌ها به کمک نرم‌افزار مکس کیودی‌ای تحلیل و دال‌های گفتمان استخراج شد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۲/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۳/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۴/۲۹

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۵/۹

کلیدواژه‌ها:

انتخابات،

مجلس شورای اسلامی،

مجلس خبرگان،

تحلیل گفتمان

شبکه ایران اینترنشنال.

یافته‌ها: همچون انتخابات‌های سالیان اخیر، «مشارکت حداکثری» و «تحریم انتخابات» گفتمان‌های متخاصم فعال در عرصه انتخابات بوده‌اند. در این میان، ایران اینترنشنال مروج گفتمان تحریم انتخابات بوده و سعی کرده است با برجسته‌سازی اوضاع نامساعد اقتصادی جامعه و اختلافات درونی جریانات سیاسی، مایوس کردن مردم از تأثیر بخشی آرای‌شان، افشای فسادهای مالی کارگزاران حکومت، بازنمایی جمهوری اسلامی به عنوان رژیم امنیتی و سرکوبگر و نهایتاً طرد و نفی جریانات میانجی و اصلاح‌طلب، از حضور مردم در انتخابات بکاهد و مشارکت آن‌ها را کمک به استمرار وضع کنونی و بازتولید فساد و خشونت معنا کند. این رسانه همچنین با اتخاذ رویکردی تعاملی و افقی کردن جریان ارتباطی با مخاطب، کوشیده است خود را نماینده مطالبات مردم نشان دهد و بدین طریق بر سرمایه اجتماعی خود بیافزاید.

نتایج: نتایج تحقیق مبین آن است که مقصود غایی ایران اینترنشنال از برکشیدن ایده تحریم انتخابات و دامن زدن به کارزار تشدید قطبی‌سازی جامعه، مشروعیت‌زدایی تدریجی از جمهوری اسلامی و تسلط ایده براندازی است. در این راستا، ضمن طرد و نفی جریانات سیاسی معتدل و میانجی و برجسته کردن اختلافات قومی و مذهبی، دست به بر ساخت بدیل‌هایی در تقابل با جمهوری اسلامی نیز زده است.

استناد: غلامی، مصطفی و فتحی، ابراهیم و میناوند، محمدقلی (۱۴۰۵). تحلیل گفتمان اخبار وبسایت ایران اینترنشنال در انتخابات مجالس خبرگان و شورای اسلامی،

فصلنامه علوم خبری، ۱۵ (۲)، ۱۰۷-۱۲۶. DOI: http://doi.org/10.22034/Irsi.2025.517718.1360

© نویسندگان

ناشر: موسسه مطبوعاتی روزنامه نگاری بین المللی معاصر.

مقدمه

«جمهوریت» و «اسلامیت» دو اصل بنیادین و خدشه‌ناپذیر نظام جمهوری اسلامی ایران هستند. اصل ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی (۱۳۹۷)، اداره کشور را «متکی به آرای عمومی» و از طریق «انتخابات و همه‌پرسی» می‌داند. اصل ۱۷۷ این قانون صراحتاً محتوای مربوط به «جمهوری بودن» و «اسلامی بودن» نظام را غیرقابل تغییر می‌داند. بنیان‌گذار جمهوری اسلامی نیز برای برجسته کردن وجهه جمهوری حکومت اسلامی، همواره بر «میزان بودن رأی ملت» تأکید می‌کرد (موسوی خمینی، ۱۳۷۸، الف: ۱۷۳). در فرآیند انتخابات، مردم نمایندگان خود را جهت تصدی کرسی‌های قوای گوناگون برای مدتی معین برمی‌گزینند (بشیریه، ۱۳۹۶: ۳۳۷-۳۶۹). مردم ایران پس از انقلاب اسلامی، به‌طور متوسط، سالی یک‌بار در انتخابات شرکت کرده‌اند.

از انتخابات مجلس ۱۳۹۸ و متعاقب برخی زمینه‌های سیاسی-اجتماعی، کلیدواژه «تحریم انتخابات» از سوی بعضی جریانات مخالف جمهوری اسلامی مطرح شد و به تدریج در کانون تبلیغات رسانه‌های وابسته به آن‌ها قرار گرفت. رسانه‌های بیگانه با بهره‌گیری از شرایط نامساعد اقتصادی و مصادره و هدایت برخی ناآرامی‌ها (از جمله آبان ۱۳۹۸ و پاییز ۱۴۰۱)، سعی در ایجاد گفتگمانی دارند که هدف آن، مأیوس کردن مردم از صندوق‌های رأی و زیرسوال بردن مشروعیت حکومت است (غلامی و دیگران، ۱۴۰۰: ۳۰۷-۳۰۹). علی‌رغم اهمیت و نقش انتخابات در سامان سیاسی کشور، در انتخابات مجلس یازدهم آمار ۴۲/۵۷ درصدی (۲۵/۴ درصد در تهران) (ایرنا، ۱۳۹۸) ثبت شد که پایین‌ترین میزان مشارکت نسبت به تمام ادوار پیش‌از آن به‌شمار می‌رفت. در انتخابات مجلسین ۱۴۰۲ نیز آماری مشابه رقم خورد (وزارت کشور، ۱۴۰۲، الف). مثلاً در شهر تهران با بیش از ۱۰ میلیون نفر واجد شرایط رأی‌دادن (ایرنا، ۱۴۰۲)، تعداد آرای صحیح حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار رأی بود و فقط ۱۴ نامزد توانستند، حدنصاب ورود به مجلس شورای اسلامی را کسب کنند؛ تعیین تکلیف ۱۶ کرسی باقی‌مانده به دور دوم انتخابات کشیده شد. نفر اول منتخب تهران، کمتر از ۶۰۰ هزار رأی کسب کرد که معادل کمتر از شش درصد واجدین شرایط است (وزارت کشور، ۱۴۰۲، ب). این درحالی است که معمار جمهوری اسلامی، با تأکید بر جایگاه ویژه مجلس، آن را «در رأس امور» می‌دانست (موسوی خمینی، ۱۳۷۸، ب: ۵۳۸).

دلایل این افت مشارکت را از ابعاد مختلف می‌توان بررسی کرد. انتخابات به‌عنوان پدیده‌ای سیاسی-اجتماعی، از رقابت میان جناح‌های مختلف و افکار عمومی تأثیر می‌پذیرد؛ یکی از ابزارهای تأثیرگذار بر افکار عمومی نیز رسانه‌ها هستند که بخش عمده‌ای از فرآیند انتخابات را چه از لحاظ سخت‌افزاری و کارویژه تبلیغاتی و چه از نظر نرم‌افزاری برای نهادینه کردن رفتار انتخاباتی و رهبری افکار عمومی بر عهده دارند (رزمجو و اسلامی‌نژاد، ۱۳۹۸: ۱۰۱). جهت‌گیری محتوای رسانه‌ها و نحوه بازنمایی آن‌ها از رخدادهای مختلف، تحت تأثیر منافع سیاسی و منابع اقتصادی آن‌هاست (پدرام و محمدزاده، ۱۳۸۳: ۷۷-۷۸؛ جایلز، ۲۰۰۳: ۲۰۸). از سویی، امروزه گسترش اینترنت و رشد تکنولوژی‌های ارتباط جمعی مبتنی بر تعاملی بودن، ارتباط آنی، فراگیر بودن و عدم تمرکز، علاوه بر سلب انحصار از رسانه‌های سنتی، زمینه‌ساز دسترسی همگانی به پلتفرم‌های ارتباطی و شکل‌گیری جوامع شبکه‌ای شده است (میناوند، ۱۳۸۷: ۲۵۴). کاربست ماهواره و اینترنت برای دادوستد دیدگاه‌های مختلف، فضای مجازی را به یکی از ابزارهای راهبردی جنگ روانی تبدیل کرده است (حسینی، ۱۳۸۲: ۱۰ و لونگو، ۲۰۰۱: ۱۳). با این مقدمه، به منظور تحلیل و بررسی نگرش و عملکرد رسانه‌های رقیب و درک شیوه‌های نفوذ و تأثیرشان بر افکار عمومی و همچنین با توجه به مشارکت در سه دوره اخیر انتخابات (۱۳۹۸ و ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲) نسبت به ادوار پیشین و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم این پدیده بر سازوکار حکمرانی کشور، در این مقاله گفتگمان اخبار مربوط به انتخابات (مجلس شورای اسلامی و خبرگان) وبسایت ایران‌اینترنشنال در بازه اول بهمن تا ۱۱ اسفند ۱۴۰۲ مورد تحلیل قرار گرفت.

شبکه ایران‌اینترنشنال به‌عنوان یکی از پیش‌قراولان رسانه‌ای در مخالفت با نظام جمهوری اسلامی، فعالیت خود را از اردیبهشت ۱۳۹۶ مصادف با دوازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ایران، آغاز و در ادامه با پرداخت دستمزدهای بالاتر، کارکنان دیگر شبکه‌ها مثل من‌وتو، بی‌بی‌سی فارسی و صدای آمریکا را جذب کرد (مقدم‌فر، ۱۳۹۷: ۸۱-۸۲). وابستگی مالی این شبکه به چند سرمایه‌دار عرب منتسب به دربار آل سعود (کمالی‌دهقان، ۲۰۱۹؛ جانز، فوکان و هیگی، ۲۰۱۸)، پخش زنده گردهمایی سالیانه سازمان مجاهدین خلق، مصاحبه با مخالفان جمهوری اسلامی (از رضایه‌لوی تا عبدالله‌مهتدی) و پوشش گسترده اعتراضات آبان ۹۸ و پاییز ۱۴۰۱، از جمله اقدامات جنجالی ایران‌اینترنشنال علیه حکومت ایران است (ن.ک به محمدحسینی‌طاهری، ۱۳۹۹: ۵۴-۵۵). جلوگیری از تکرار نتایج مشابه در انتخابات‌های آتی، نیازمند هوشمندی در عرصه تبلیغات و فضا سازی مناسب انتخاباتی و شناخت دقیق سیاست‌ها و گفتگمان رسانه‌های رقیب است تا در دوره‌های بعدی انتخابات، به‌شکلی دقیق‌تر و آگاهانه‌تر برای برنامه‌سازی و

اطلاع‌رسانی به مردم اقدام شود. هدف اصلی این مقاله نیز شناسایی گفتمان وبسایت ایران‌اینترنشنال در انتخابات دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی و ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری است.

پیشینه پژوهش

یجایی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «بازنمایی نظام سیاسی جمهوری اسلامی و حکومت پهلوی در شبکه تلویزیونی من‌وتو» با استفاده از روش تحلیل گفتمان لاکلاو-موفه و تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف نشان داده‌اند که شبکه من‌وتو با بازنمایی مثبت حکومت پهلوی، گفتمان پهلویسم را حول دال مرکزی «حکومت پادشاهی» ایجاد کرده است و با مضامینی مانند آزادی بیان (شامل آزادی‌های فردی و اجتماعی، آزادی عقیده، آزادی مطبوعات و آزادی رسانه‌ها)، اصالت دادن به احزاب و تکثرگرایی، استقلال قوا و روابط سیاسی دوستانه با جوامع بین‌المللی، گفتمان خود را «مفصل‌بندی» می‌کند. این شبکه در مقابل به‌بازنمایی منفی جمهوری اسلامی و «غیریت‌سازی» با ارکان آن از جمله ولایت فقیه، سپاه پاسداران و شورای نگهبان می‌پردازد. من‌وتو تلاش کرده است، شهروند ایرانی را سوژه‌ای با هویتی متأثر از فرهنگ و تمدن ایران باستان بداند که به اجبار توسط نهادهای ایدئولوژیک جمهوری اسلامی، هویت جعلی ایرانی-اسلامی را به عنوان هویتی بیگانه و تحمیلی پذیرفته است.

رزمجو و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله «تحلیل گفتمان خبری رسانه‌های فارسی‌زبان غربی درباره سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ایران» با بهره‌گیری از رهیافت انتقادی وندایک، به مطالعه وبسایت فارسی صدای آمریکا و یورونیوز پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد که هردو وبسایت در صدد اعتبارزدایی از نهادهای انتخابی جمهوری اسلامی و مخدوش کردن اصل انتخابات در ایران هستند. علاوه بر این، صدای آمریکا بر «گفتمان تحریم و براندازی» هم تأکید می‌کند، اما یورونیوز با وجود انعکاس صدای تحریم‌کنندگان، به عنوان یک موضع گفتمانی، تأکیدی بر تحریم انتخابات ندارد. همچنین هردو رسانه با برجسته‌سازی مؤلفه‌هایی مانند «ضدیت با زنان»، «خشونت طلبی»، «بنیادگرایی»، «استبداد» درباره نظام جمهوری اسلامی ایران، کلیشه‌های شرق‌شناسانه را بازتولید کرده و از طرفی با توسل به «گفتمان هراس اخلاقی»، بر تصویری اهریمنی از نظام سیاسی ایران تأکید کرده‌اند.

غلامی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «تصویر انتخابات مجلس یازدهم ایران در گفتمان شبکه ایران‌اینترنشنال» با بهره‌گیری از رویکرد انتقادی وندایک و نظریه لاکلاو-موفه، نشان داده‌اند که گفتمان خبری ایران‌اینترنشنال، از مفصل‌بندی وقته‌های «جمهوری اسلامی»، «مردم»، «انتخابات» و «کرونا» حول دال مرکزی «تحریم انتخابات» تشکیل شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که این رسانه، علاوه بر دروازه‌بانی اخبار و پوشش خبرهای همسو با سیاست کاهش مشارکت عمومی در انتخابات، با برجسته‌سازی مضامین موردنظر خود در متون خبری و انگاره‌سازی درباره اشخاص و رویدادها، سعی در بازنمایی وقایع و خوانش و تفسیر آن‌ها در چارچوب‌های مدنظرش داشته است.

نوری ممرآبادی، رزمجو و نظری (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «مقایسه گفتمان خبری بی‌بی‌سی فارسی و صدای آمریکا درباره پنجمین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری» با بهره‌گیری از رهیافت انتقادی وندایک نشان داده‌اند، متون خبری وبسایت‌های هردو رسانه از لحاظ سبک واژگانی، افراد و نهادهای مطرح شده در متن، غیریت‌سازی، استنادها، پیش‌فرض‌ها، تلقین‌ها و تداعی‌ها، بسیار به هم نزدیک بوده‌اند و هردو پایگاه، به یک جریان واحد رسانه‌ای تعلق داشته‌اند. با این تفاوت که بی‌بی‌سی فارسی بر روی موضوعاتی مانند رد صلاحیت برخی نامزدهای خبرگان، با تمرکز و برنامه‌ریزی قبلی عمل کرده؛ در حالی که صدای آمریکا بعد از به راه افتادن جریان رسانه‌ای وارد عمل شده است. هردو رسانه با تلاش برای «دوقطبی‌سازی انتخابات»، در صدد برجسته‌سازی گفتمان «تقابل با نظام جمهوری اسلامی» بوده‌اند.

خان و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله «ترامپ و مسلمانان: تجزیه و تحلیل انتقادی گفتمان اسلام‌هراسی در توییت‌های دونالد ترامپ» با روش تحلیل گفتمان انتقادی مایر و وندایک، به این نتیجه رسیدند که ترامپ از زبانی بلیغ و عوام‌فریبانه برای غیریت‌سازی با افراد دارای هویت‌های قومی مختلف (به ویژه مسلمانان) و حذف آنان استفاده می‌کند.

گوهری، رحیمی، عزیزی‌فر و جمالی‌نثاری (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «تحلیل گفتمان انتقادی گفتمانی انتخاباتی نامزدهای ریاست جمهوری ایران در سال ۲۰۱۳» با تحلیل انتقادی گفتمان حاکم‌بر صحبت‌های محمدباقر قالیباف و حسن روحانی (نامزدهای

دوجریان اصولگرا و اصلاح طلب در مناظره‌های انتخاباتی سال ۱۳۹۲ نشان دادند، هردو طرف از زبان به‌عنوان ابزاری کارآمد و تأثیرگذار در مبارزات سیاسی خود و جلب آرای مخاطبان استفاده می‌کرده‌اند.

جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهشی

نوآوری این پژوهش نسبت به آثار مشابه پیشین، در کاربست چارچوب نظری و روشی بدیع‌تر (چنان که در بخش‌های آتی تشریح شده) برای تحلیل ژرف‌تر گفتمان خبری وبسایت ایران/اینترنشنال درباره انتخابات مجالس شورای اسلامی و خبرگان رهبری ۱۴۰۲ است. همچنین این تحقیق با تأمل و تدقیق در تحولات (سالیان) اخیر و پدیده‌های نوظهور و واکاوی نظری آن‌ها از ابعاد گوناگون، توانسته است تحلیلی عمیق‌تر و جامع‌تر درباره مسائلی همچون دگرگونی تدریجی سپهر سیاسی ایران و ظهور قطب‌بندی‌های جدید، دلایل اقبال رسانه‌های بیگانه میان شهروندان معترض، سرمایه‌گذاری ایران/اینترنشنال بر افراد و جریاناتی به‌عنوان بدیل جمهوری اسلامی و نیز اهداف ثانویه این رسانه از کاهش مشارکت، ارائه کند که در پژوهش‌های گذشته به آن‌ها توجه چندانی نشده بود.

چارچوب نظری

در این بخش به توضیح نظریات به‌کاررفته در پژوهش پرداخته شده است.

گفتمان

نظریه گفتمان^۱، ریشه در زبان‌شناسی دارد و نخستین بار زلیگ هریس، زبان‌شناس آمریکایی، آن را با نگرشی صورت‌گرایانه به جمله‌ومتن به‌کاربرد (مقدمی، ۱۳۹۰: ۹۴-۹۵). یورگنسن و فیلیپس (۱۳۹۵) گفتمان را «شیوه‌های خاص برای سخن گفتن درباره جهان و فهم آن» تعریف می‌کنند. لاکلاو و موفه نیز معتقدند که گفتمان، جهان اجتماعی را به کمک زبان و در قالب معنا می‌سازد. زبان، هم در ایجاد واقعیت و هم در بازنمایی آن نقش اساسی دارد. به بیان دیگر، فهم واقعیت بیرونی، تنها از طریق زبان ممکن است؛ لذا هیچ واقعیت پیشینی و از قبل تعیین شده‌ای وجود ندارد. در فرآیند بازنمایی، زبان حقیقت را شکل می‌دهد و کنش‌های انسانی متناسب با این حقیقت بر ساخته شکل می‌گیرد. مثلاً یک حادثه طبیعی مثل سیل، می‌تواند در نظام‌های معنایی گوناگون (از نسبت‌دادن به خشم الهی تا سوءمدیریت) قرارگیرد و واکنش‌های متفاوتی را (از تقویت ایمان تا اصلاح‌زیرساخت‌ها) برانگیزد. (حسینی‌زاده، ۱۳۸۳: ۱۸۲).

تحولات اجتماعی از منازعات معنایی میان گفتمان‌ها نشئت می‌گیرند که در کردارهای گفتمانی زبانی (مثل سخنرانی‌ها) و غیرزبانی (نظیر رأی‌دادن یا اعتراضات خیابانی) تجلی می‌یابند. این کردارها با برجسته‌سازی «خودی» و طرد «دیگری» هویت گفتمانی را تقویت می‌کنند (سلطانی، ۱۳۸۳: ۱۶۵-۱۷۱). به تدریج مفهوم «بافت» (شرایط زمانی و مکانی کاربرد زبان) به تحلیل گفتمان افزوده شد و گفتمان به مثابه «زبان به‌هنگام کاربرد» در نظر گرفته شد. سپس مفاهیم قدرت وایدئولوژی نیز به تحلیل گفتمان راه یافت (سلطانی، ۱۳۸۳: ۱۵۴). برخلاف زبان‌شناسی سنتی که بر نحو و واژگان تمرکز دارد، در تحلیل‌های مبتنی بر نظریه گفتمان، عوامل برون‌متنی (بافت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی) نیز لحاظ می‌شود (سلطانی، تفضلی، چوکائلو، ۱۳۸۷: ۶۷). زبان‌شناسی انتقادی در دهه‌های اخیر قرن بیستم، رشد چشمگیری یافت و به «تحلیل گفتمان انتقادی»^۲ مشهور شد. ون‌دایک، وداک، و فرکلاف بنیان‌گذاران سه‌ویکرد عمده تحلیل گفتمان انتقادی هستند (سلطانی، ۱۳۸۳: ۱۵۴).

براین اساس، تحلیل گفتمان بررسی متن (یا هر کنش و کردار زبانی و غیرزبانی) با در نظرگیری زمینه‌های شکل‌گیری (بافت اجتماعی-سیاسی)، برای شناخت نظام معنایی و مناسبات پنهان قدرت در متن است. ساختارهای نهفته متن می‌کوشند با برجسته‌سازی خودی و نفی دیگری، گفتمان موردنظر را هژمونیک کنند. هویت (در ابعاد سوژگانی و گفتمانی) در منازعه با دیگری شکل می‌گیرد؛ از این رو دوگانه‌سازی مستمر، لازمه بقای گفتمان‌هاست. رسانه‌ها نیز با ابزارهای نظری و عملی مختلف همچون دروازه‌بانی یا برجسته‌سازی، دست به نوعی سانسور مستقیم و غیرمستقیم (که عاملیتی سیاسی و مبتنی بر قدرت دارد) می‌زنند تا چارچوب‌های موردنظر را در افکار عمومی ایجاد کنند. لذا برای شناخت گفتمان‌ها، باید نظام معنایی آن‌ها را در مختصات زمانی-مکانی مشخص دریافت. بدین منظور

1. Discourse

2. Critical Discourse Analysis (CDA)

می‌توان از فنونی مانند استخراج‌واژگان، افرادونهادها، استنادات، پیش‌فرض‌ها، دلالت‌های‌ضمنی، گزاره‌های‌اساسی و تحلیل رهیافت‌های‌نظری درون متن همچون انگاره‌سازی‌ها، برجسته‌سازی‌ها و چارچوب‌بندی‌ها بهره‌برد (غلامی، ۱۳۹۹: ۴۰).

چارچوب‌سازی

چارچوب‌سازی^۱، پردازش جنبه‌هایی از یک‌واقعیت درک‌شده است؛ به‌نحوی که تعریف‌خاصی از مسئله، تفسیرعلی، ارزیابی‌اخلاقی و راهکارهای‌پیشنهادی برای آن‌موضوع را بسط‌دهد (انتمن، ۲۰۰۸: ۳۹۰). هرگونه بازنمایی واقعیت نوعی چارچوب‌سازی است. روزنامه‌نگاران با انتخاب واقعیت‌های مرتبط و قراردادن آن‌ها در بافت‌های مناسب، چارچوب‌هایی را برای فهم وقایع توسط مخاطب ایجاد می‌کنند (شیفل، ۱۹۹۹: ۱۱۵-۱۱۶). گامسون و مودیلیانی، چارچوب را «سازماندهی مرکزی نظر یا گزارش» می‌دانند (شن و دیلرد، ۲۰۰۷: ۴۳۷) که با «ابزارهای‌نمادینی» همچون استعاره‌ها، کنایه‌ها، تمثیل‌ها و انگاره‌های تصویری مشخص می‌شوند (بویست و منسون، ۲۰۱۰: ۱۴۹۵). شیفل با ارائه الگویی فرآیندی درباره اثر چارچوب‌سازی‌ها به‌دو نوع چارچوب‌سازی اشاره می‌کند: نخست «چارچوب‌های‌رسانه‌ای» و دوم «چارچوب‌های‌فردی» (دریافت‌کنندگان). او به‌پیروی از کیندر و ساندرز معتقد بود که چارچوب‌ها، هم به‌عنوان «ترفنده‌های‌زبانی در گفتمان‌سیاسی» و هم «ساختارهای‌درونی‌ذهنی» عمل می‌کنند. رسانه‌ها برای چارچوب‌سازی رویدادها و تولید معنا برای مخاطبان از رویه‌ها و شگردهایی مانند انتخاب واژگان، استعاره‌ها، کنایه‌ها و تمثیل‌ها استفاده می‌کنند تا روایتی معنادار از آن‌چه می‌خواهند، بسازند و نظام‌معانی خاصی برای مخاطبان خلق کنند (مهدوی‌زاده، ۱۴۰۰: ۸۷).

انگاره‌سازی

انگاره مجموعه‌ای است از تصاویری که از جنبه‌های‌گوناگون واقعیت در ذهن فرد وجود دارند. به‌دیگرسخن، انگاره به ویژگی‌هایی که فرد تشخیص می‌دهد یا در ذهن مجسم می‌کند، اطلاق می‌شود (مولانا، ۱۹۹۵: ۳). رسانه‌ها می‌کوشند با انگاره‌سازی^۲، واقعیت‌دلخواهشان را در ذهن مخاطب بسازند. انگاره‌سازی تکنیک معنا سازی در جهان خبر است. در جریان ساخت‌انگاره‌ها روحیات، پیش‌زمینه‌های‌ذهنی و میزان اعتماد مخاطبان اهمیت دارد. خبر نوعی انگاره است که برای تغییر در ساختار واقعیت (اشخاص، اماکن، اشیا و رویدادها)، ساخته و پرداخته می‌شود. به‌عبارت‌دیگر، «جهان‌رسانه‌ای» با «جهان‌واقعی» تفاوت آشکار دارد. صاحبان بنگاه‌های‌خبری و عاملان خبرگزاری‌های‌بزرگ با به‌کارگیری فنون مهندسی خبر همچون گزینشگری، انگاره‌سازی و برجسته‌سازی؛ تفسیری از واقعیت ارائه می‌کنند که منافع اقتصادی و سیاسی‌شان را تأمین کند (مهدوی‌زاده، ۱۳۸۰: ۱۹).

روش تحقیق

این مقاله بر پایه روش تحلیل‌گفتمان انتقادی تدوین شده و از رویکردی ترکیبی بهره گرفته است که دو چارچوب روشی تحلیلی برجسته را به‌صورت تکمیلی در کنار یکدیگر قرار می‌دهد: نخست، تحلیل‌گفتمان انتقادی با تأکید بر مدل سه‌سطحی ون‌دایک؛ و دوم، روش تحلیل‌گفتمان لاکلاو-موفه که تمرکز آن بر فرایندهای مفصل‌بندی معنا و رقابت‌های گفتمانی است. انتخاب این ترکیب از آن‌رو صورت گرفته که هر یک از این رویکردها، ابعاد متفاوت اما مکملی از گفتمان را مورد واکاوی قرار می‌دهند. مدل ون‌دایک با تمرکز بر سازوکارهای زبانی، شناختی و اجتماعی تولید معنا، بستر تحلیل دقیق متون خبری را فراهم می‌کند؛ درحالی‌که روش تحلیل‌گفتمان لاکلاو-موفه، امکان بررسی ساختارهای کلان گفتمان را از رهگذر مفاهیمی چون هژمونی، دال‌های‌تهی و فرایند تثبیت معنایی مهیا می‌سازد. فرایند تحلیل در دو مرحله متوالی انجام شد. در مرحله نخست، متون منتخب شامل اخبار و گزارش‌های شبکه ایران‌اینترنشنال درباره انتخابات دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی، با تکیه بر الگوی ون‌دایک در سه‌سطح موردتحلیل قرار گرفت: الف) سطح متنی: تحلیل ساختارهای واژگانی، نحوی، انسجام متن و سبک زبانی؛ ازجمله بررسی راهبردهایی همچون «غیریت‌سازی»، کاربرد صفات ارزش‌گذار و حذف یا برجسته‌سازی کنشگران گفتمانی. ب) سطح شناختی: بازسازی مدل‌های ذهنی‌ای که گفتمان از طریق متن به مخاطب القا می‌کند (تلقین‌ها و تداعی‌ها)؛ ازجمله تصورات مرتبط با مفاهیمی از قبیل «انتخابات»، «مردم»،

1. Framing Theory

2. Image Construction

«مشروعیت» و «حاکمیت». ج) سطح اجتماعی: بررسی نحوه ارتباط گفتمان با ساختارهای قدرت، سلطه و ایدئولوژی و چگونگی بازتولید یا مقاومت در برابر آن‌ها. در مرحله بعد، با بهره‌گیری از نظریه گفتمان لاکلائو-موفه، تحلیل به سطحی کلان‌تر ارتقا یافت. در این مرحله، دال‌های مرکزی و ثانویه و نحوه مفصل‌بندی آن‌ها در قالب زنجیره‌های هم‌ارزی و تفاوت شناسایی شدند. همچنین مفاهیمی نظیر «دال تهی» (مثل انتخابات) و «نقاط انسداد» به‌منظور تحلیل تلاش گفتمان برای تثبیت معنا و حذف قرائت‌های رقیب به‌کار گرفته‌شد. ترتیب اجرای این دو مرحله از منظر روش‌شناسی دارای اهمیت بنیادین است. ابتدا تحلیل زبانی و شناختی دقیق با اتکا بر مدل ون‌دایک صورت‌گرفت تا بنیانی تجربی برای درک گفتمان فراهم‌آید. سپس تحلیل مفهومی-ساختاری با رویکرد لاکلائو-موفه، براساس داده‌های پیشین انجام شد تا بستر مناسبی برای واکاوی فرایندهای کلان هژمونیک‌سازی معنا فراهم گردد.

رصد محتوای رسانه‌ها در انتخابات‌های اخیر و مرور پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که دوگفتمان متخاصم شامل «مشارکت حداکثری» و «تحریم انتخابات»، میدان‌داران اصلی عرصه انتخابات بوده‌اند. برای درک عمیق‌تر متن‌ها، تحولات اجتماعی شامل رویدادها و کنش‌های سوژگانی طرفین متخاصم و نیز چشم‌انداز تاریخی آن‌ها، به‌عنوان بافت‌وزمینه تولید متن لحاظ شد. جامعه‌آماري تحقیق شامل کلیه اخبار، گزارش‌ها و یادداشت‌های انتخاباتی (شامل کلیدواژه انتخابات) وبسایت ایران‌اینترنشنال از تاریخ اول بهمن لغایت یازدهم اسفند ۱۴۰۲ (روز برگزاری انتخابات) است. با توجه به تنوع رویدادها، سوژه‌ها و مضامین و برای واکاوی و مذاقه بیشتر، تمام متون مشمول جامعه آماری، مورد مطالعه و تحلیل قرارگرفت. برای هم‌نشینی زمینه‌ای خبرها و درک بهتر عوامل برون‌متنی و سیر رویدادها، مطالب هرروز در قالب سندی واحد جمع و بررسی شد. بدین ترتیب، ۲۲۹ خبر در قالب ۴۱ سند مورد مطالعه قرارگرفت. پس از مطالعه چندین باره متن‌ها با در نظرگیری بافت‌متن، قاعده قطبی‌سازی و گرینش‌واژگانی، مضامین موردنظر استخراج شد. فرآیند تحلیل مضمون و کدگذاری باز و محوری از طریق نرم‌افزار مکس کیودی^۱ ای انجام شد.

به‌منظور ارتقای اعتبار و روایی تحلیل‌های گفتمانی پژوهش، افزون بر بهره‌گیری از اعتبار صوری^۲، کدگذاری و تفسیر داده‌ها به‌صورت درون‌متنی و با ارجاع مکرر به اخبار گردآوری‌شده از منابع خبری معتبر صورت گرفته‌است. این رویکرد به پژوهشگر امکان داد تا معنای گزاره‌های خبری را نه به‌صورت مجزا، بلکه در بستر متنی، ساختاری و معنایی آن‌ها تحلیل کنند. همچنین در راستای تقویت روایی محتوایی^۳، از پیشینه‌های نظری و تجربی در حوزه تحلیل گفتمان رسانه‌ای بهره‌گرفته‌شد. مضامین تنها زمانی نهایی شدند که از نظر هم‌پوشانی با دیگر داده‌ها، انسجام مفهومی داشته و در جریان کدگذاری، با ساختارهای غالب گفتمان خبری هم‌راستا بودند. برای افزایش پایایی^۴ تحقیق نیز از روش مثلث‌سازی^۵ به شرح ذیل استفاده شد: ۱- استفاده از منابع متعدد داده‌ها: استفاده از انواع منابع خبری رسمی، تحلیلی، دولتی و مستقل برای بررسی جامع‌تر بازنمایی‌های خبری و پیش‌گیری از سوگیری احتمالی کدها. ۲- استفاده از نظریه‌ها: بهره‌گیری از رویکردهای مختلف تحلیل گفتمان از جمله تحلیل گفتمان انتقادی، نظریه چارچوب‌سازی و انگاره‌سازی جهت درک لایه‌های پنهان معانی از طریق کدها در متون خبری. ۳- استفاده از تحلیل گران متعدد برای اعتبارسنجی کدها: دو تن از متخصصان حوزه‌های علوم سیاسی و ارتباطات و رسانه با بازبینی فرآیند تحلیل و بررسی استقلال کدها، به کاهش سوگیری پژوهشگر و ارتقای پایایی یافته‌ها کمک کردند.

یافته‌های پژوهش

داده‌های حاصل از تحلیل متون خبری نشان داد، ایران‌اینترنشنال با تبلیغ گسترده گفتمان «تحریم انتخابات» سعی کرده‌است، مردم را از مشارکت در انتخابات بازدارد. «تبلیغ گسترده» از آن جهت که این وبسایت در بازه‌ای ۴۱ روزه، ۲۲۹ خبر، یادداشت و گزارش را مستقیماً به مسئله انتخابات اختصاص داده‌است که حدود ۱۶ درصد کل اخبارش (۱۴۴۹ خبر) را شامل می‌شود؛ درحالی که براساس پژوهش سابق نگارنده (ن.ک به غلامی، ۱۳۹۹) شمار اخبار انتخاباتی وبسایت ایران‌اینترنشنال در انتخابات مجلس یازدهم (درهمین بازه) فقط

۱. MAXQDA

۲. Face Validity

۳. Content Validity

۴. Reliability

۵. Triangulation

۱۴ عدد بود. براین مبناء، تعداد مطالب نسبت به دوره گذشته، بیش از ۱۶ برابر افزایش یافته است. روند تولید و انتشار اخبار در مقطع مورد بررسی (تصویر ۱)، حاکی از بیشتر شدن نسبی تعداد خبرها، همزمان با نزدیک شدن تدریجی به روز انتخابات است.

تصویر ۱. نمودار فراوانی تعداد اخبار به تفکیک روز (بهمن-اسفند) (منبع: یافته‌های تحقیق)

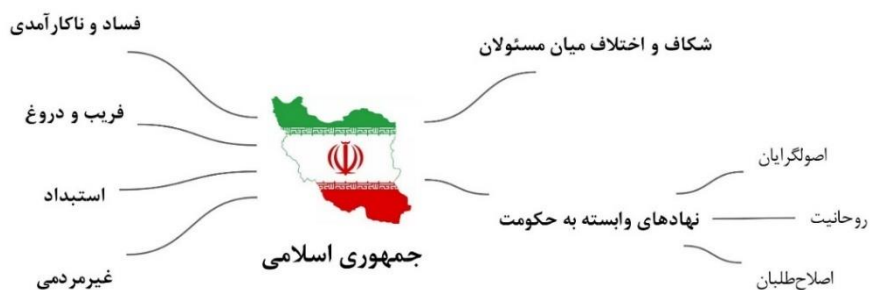
۱- ساختار گفتمانی

صورت‌بندی گفتمان تحریم انتخابات، در تصویر ۲ ترسیم شده است. در ادامه، مهم‌ترین مضامین سازنده این گفتمان، مصادیق آن‌ها و کارویژه نظری هر کدام در ایجاد چارچوب‌های مورد نظر ایران اینترنشنال، شرح داده شده است.

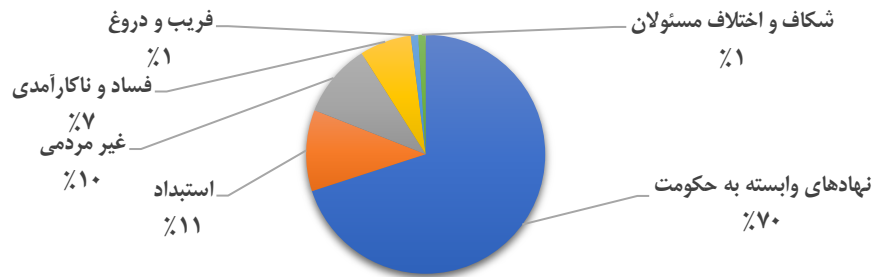

تصویر ۲. گفتمان «تحریم انتخابات» (منبع: یافته‌های تحقیق)

وقته (دال پیرامونی) «جمهوری اسلامی» از هم‌نشینی و مجاورت آیتم‌هایی از جمله «نهادهای وابسته به حکومت»، «استبداد»، «غیرمردمی» و «فساد و ناکارآمدی» تشکیل شده است (تصویر ۳). تصویر ۴ نیز در صد فراوانی کدهای ذیل هر مضمون را نشان می‌دهد.

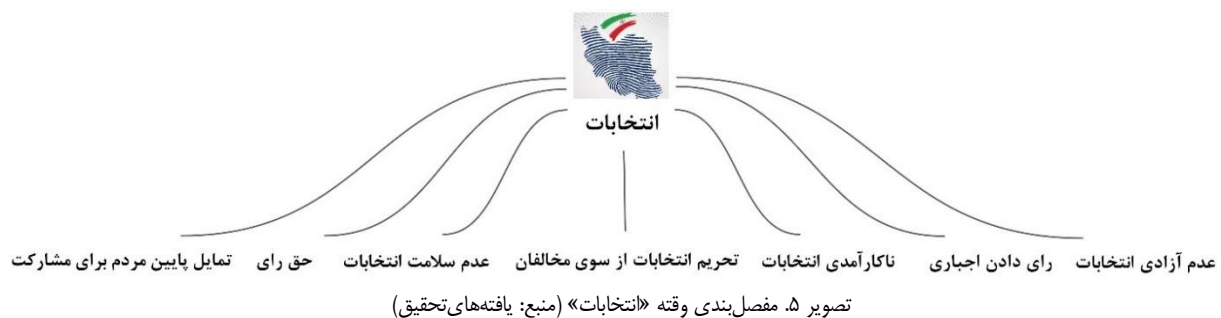

تصویر ۳. مفصل‌بندی وقته «جمهوری اسلامی» (منبع: یافته‌های تحقیق)

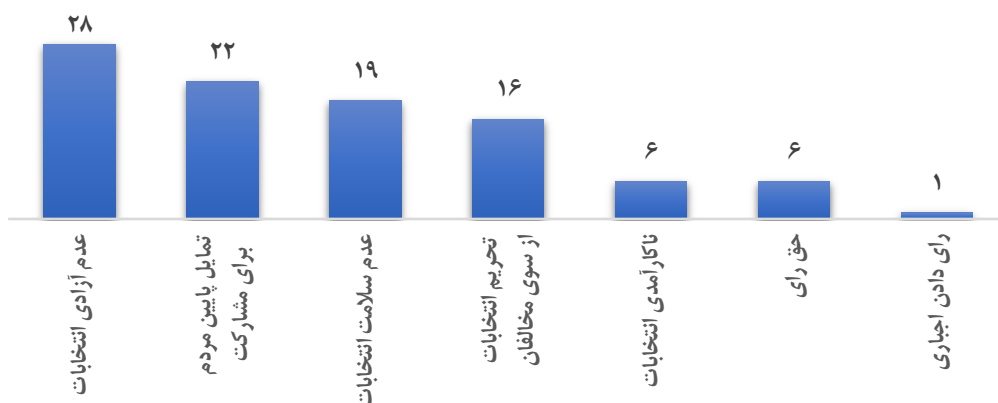

تصویر ۴. درصد فراوانی آیت‌های ذیل وقته «جمهوری اسلامی» (منبع: یافته‌های تحقیق)

ایران/اینترنشنال در اخبار خود، راهبردی معین را در قالب دستورالعملی مشخص علیه جمهوری اسلامی دنبال می‌کند و آن، مشروعیت‌زدایی تدریجی از حکومت، از طریق انگاره‌سازی منفی و برجسته‌سازی کاستی‌ها، قطبی کردن جامعه و تعمیق شکاف میان دولت-ملت، بر ساخت و بازنمایی اختلاف میان افراد و نهادهای درون حکومت، نفی فراروایت‌ها و وانمایی فراواقعیت‌هاست. ردّ این سیاست را در پژوهش‌های مختلفی که از ابتدای تأسیس این شبکه تاکنون انجام شده است، می‌توان جست. ابتدا باید به تصویری که ایران/اینترنشنال از جمهوری اسلامی ساخته است، توجه کرد (تصاویر ۳ و ۴). براساس یافته‌های تحقیق، نظام ایران با برچسب‌هایی مانند مستبد، غیرمردمی، فاسد، ناکارآمد، فریب‌کار و دروغگو توصیف شده است. فراواقعیت ایران/اینترنشنال، از کشوری حکایت دارد که در آن، تنگ‌دستی و تبعیض بیدامی‌کند. درحالی‌که آمار فقر و خودکشی روزبه‌روز افزایش می‌یابد، اسنادی از حقوق‌های نجومی نمایندگان مجلس افشامی‌شود. نیروهای نظامی و امنیتی، کنترل همه‌امور و نهادهای مختلف، از جمله احزاب و رسانه‌ها را در دست دارند. صدای معترضان و مخالفان وضع موجود شنیده نمی‌شود و هرگونه اعتراض، با خشونت سرکوب خواهد شد. هم‌نشینی گزاره‌های فوق، مانند قطعات یک پازل، دلایل کافی را برای مخالفت با جمهوری اسلامی (و چه بسا گذار از آن) فراهم می‌کند. در چنین شرایطی، حکومت از مردم می‌خواهد که در انتخابات شرکت کنند؛ انتخاباتی که با اکتساب ۲۲ درصد کدگذاری‌ها، دومین آماجگاه حملات رسانه‌ای ایران/اینترنشنال بوده است. تصویر ۵، مفصل‌بندی وقته «انتخابات» را نشان می‌دهد. در تصویر ۶ هم درصد فراوانی هرآیتم، قید شده است.

تصویر ۵. مفصل‌بندی وقته «انتخابات» (منبع: یافته‌های تحقیق)

تصویر ۶. درصداورانی آیت‌های ذیل وقته «انتخابات» (منبع: یافته‌های تحقیق)

تصاویر ۵ و ۶ حاکی از انگاره‌سازی منفی پیرامون نهاد انتخابات است. ایران‌اینترنشنال کوشیده، با برجسته‌سازی مسئله ردّ صلاحیت نامزدها توسط شورای نگهبان، ارائه لیست‌های مختلف از سوی اصولگرایان و رقابت آن‌ها با یکدیگر، پوششی خواندن برخی نامزدها و ادعای خرید و فروش صلاحیت‌ها، چارچوب «رقابتی نبودن و عدم آزادی انتخابات» را در ذهن مخاطب بسازد. علاوه بر این، با هدف اقناع مخاطب به «عدم سلامت انتخابات»، کلیدواژه‌هایی نظیر «مهندسی انتخابات»، «انتخابات نمایشی»، «انتخابات فرمایشی»، «انتخابات صوری»، «سیرک انتخابات»، «نمایش مسخره» و «صحنه‌سازی فریبکارانه» از قول اشخاص و گروه‌های گوناگون، به‌طور متناوب در خبرها تکرار شده‌است. در این میان، هشتگ #سیرک-انتخابات که از سوی (شاهزاده) رضاپهلوی و حامیانش (جریان سلطنت‌طلب) مطرح شد، روز انتخابات در فضای توئیتر فارسی (ایکس) ترند شد.

حربه دیگر ایران‌اینترنشنال برای کاهش مشارکت، القای همزمان ایده «تمایل پایین مردم (به‌ویژه جوانان) برای مشارکت» با ارجاع به نظرسنجی‌های مختلف و پوشش بی‌بنیه‌های افراد و گروه‌هایی است که انتخابات را تحریم کرده‌اند. در خبرها ضمن استناد مکرر به نتایج نظرسنجی‌های مؤسسات ایسپا، گمان و ایستاسیس، تأکید شده‌است که حدود سه‌چهارم مردم، قصد شرکت در انتخابات ندارند. نظرسنجی ایسپا، کم‌ترین میزان مشارکت احتمالی را با ۱۹ درصد، مربوط به گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال پیش‌بینی کرده‌بود. در ۶ خبر (عروز متفاوت) نیز با استناد به آمارهای دولت ایران، به مشارکت پایین مردم (کمتر از ۵۰ درصد) در انتخابات مجلس ۱۳۹۸ اشاره شده‌است. در همین زمینه، ایران‌اینترنشنال هفتم اسفند در خبری از قول محمود صادقی، نماینده پیشین مجلس نوشت: «براساس آخرین نظرسنجی که در مرداد انجام شده، میزان مشارکت در انتخابات در تهران بین ۶ تا ۹ درصد پیش‌بینی شده‌است». محمود واعظی، رئیس‌دفتر حسن روحانی (در دولت دوازدهم) هم هشتم اسفند گفت: «در حال حاضر در نظرسنجی‌ها میزان مشارکت بسیار پایین است. در کل کشور حدود ۳۰ درصد است». به موازات بازتاب آمار و ارقام نظرسنجی‌ها، ایران‌اینترنشنال صدای تحریم‌کنندگان انتخابات را هم منعکس می‌کند. میرحسین موسوی، رضاپهلوی، جبهه ملی ایران، مصطفی تاجزاده، سعید مدنی، فائزه هاشمی رفسنجانی، پروانه سلحشوری، علیرضا جایی، نرگس محمدی، ابوالفضل قدیانی، حسین رونقی، شورای هماهنگی تشکلات صنفی فرهنگیان ایران، توماج صالحی،

شورای جوانان اهل سنت خراسان و خانواده‌های برخی کشته‌شدگان ناآرامی‌های ۱۴۰۱، از جمله افراد و تشکلاتی بودند که خواستار تحریم انتخابات شدند. شایان توجه‌است، برخی از این اسامی، روزگاری نه‌چندان دور، خود جزء مسئولان جمهوری اسلامی بوده‌اند. از سوی دیگر، ایران‌اینترنشنال با طرح ادعای فساد مالی نمایندگان، چارچوب «مردمی نبودن مجلس» را در ذهن مخاطب می‌سازد تا هرچه بیشتر اعتماد مردم به نمایندگان خود را سلب کند. در ۴ خبر در روزهای دهم و یازدهم اسفند ۱۴۰۲، با استناد به نظرسنجی مؤسسه استاسیس، عمده دلایل کسانی که در انتخابات شرکت نمی‌کنند، «بی‌اعتمادی به نامزدها» عنوان شده‌است. در حالی که هم مسئولان حکومت و هم مخالفان آن‌ها، در موضوع «مشکلات اقتصادی مردم» و لزوم «مبارزه با اژدهای هفت‌سر فساد» اتفاق نظر دارند، ایران‌اینترنشنال ۲۴ بهمن از افشای فیش حقوقی ۲۰۰ تا ۲۵۰ میلیونی نمایندگان توسط «گروه‌هکری قیام‌تاسرنگونی» (نزدیک به گروهک مجاهدین خلق) خبر داد. این گروه‌هکری با حمله سایبری به سامانه‌های مجلس شورای اسلامی، همچنین دوسند مربوط به «هدایای مناسب‌ها و اعیاد مذهبی و ملی» و «انواع وام و تسهیلات» را منتشر کرد که «گویای برخورداری نمایندگان مجلس از تسهیلات مالی متعدد» است. در همین ارتباط، ایران‌اینترنشنال ۲۱ بهمن در خبری به نقل از علی‌اکبر رائفی‌پور، فعال سیاسی اصولگرا می‌نویسد: «یک نماینده مجلس ۱۴۰ سکه طلا گرفته و تأیید صلاحیت شده‌است». او که با محمد باقر قالیباف، رئیس‌وقت مجلس و نامزد دوره دوازدهم، دچار اختلاف شده‌بود، با طرح اتهاماتی دیگر افزود: «رئیس فراکسیون مقابله با فساد داشتیم که تماس گرفته با جایی که تحقیق و تفحص کند، گفته دومیلیارد می‌زنی به حسابم، و گرنه می‌آیم تحقیق و تفحص». سخنانی که واکنش شدید قالیباف را به دنبال داشت و خواستار پیگیری قضایی علیه رائفی‌پور شد.

در خبر دیگری (۲۱ بهمن) با اشاره به ماجرای اختلاس اکبر طبری، تأیید صلاحیت صادق لاریجانی، رئیس‌اسبق قوه قضاییه و رئیس‌وقت مجمع تشخیص مصلحت نظام، با وجود بحث‌های مطرح شده درباره نقش او در پرونده طبری، اعلام شده‌است. ایران‌اینترنشنال هفتم اسفند نیز در خبری به تأیید صلاحیت محمد رویانیا، مدیرعامل اسبق باشگاه پرسپولیس و رئیس پیشین ستاد سوخت کشور، به‌رغم پرونده‌های مالی متعدد او پرداخته‌است. در این خبر با اشاره به اسناد منتشر شده از سامانه قوه قضاییه توسط «گروه‌هکری عدالت‌علی»

آمده است: رویانیان «به جرم اختلاس، به رد مال ۱۸۰۰ میلیارد تومانی و تحمّل ۱۵ سال حبس و انفصال دائم از خدمت محکوم شده است. این پرونده که در دادسرای ناحیه ۲۸ تهران ثبت شده، به شکایت ستاد سوخت و سازمان بازرسی کشور از محمدرویانیان مربوط است... با وجود الزام رویانیان به اجرای احکام فوق... شعبه اول دادگاه تجدیدنظر با صدور قرار نقض رأی، درخواست اعاده دادرسی رویانیان را پذیرفته و پرونده در اجرای احکام مختومه شده است!... با وجود همه این پرونده‌ها و محکومیت‌های مالی و مدنی (انفصال دائم از خدمت) رویانیان برای انتخابات مجلس جمهوری اسلامی ثبت نام کرده و صلاحیت او تأیید هم شده است».

ایران اینترنشنال در ادامه برای تکمیل سناریوی خود و اطمینان از اثربخشی آن، در چند خبر و یادداشت، اصل و اساس نهاد انتخابات و مجلس حاصل از این سازوکار را هدف قرار می‌دهد تا مخاطب را از هرگونه عاملیت سیاسی و امید به تغییر و تأثیر گذاری، کاملاً سرخورده و دل سرد کند. در یادداشتی با عنوان «صندوق خالی، هراس حاکمان و اطمینان جامعه از تحریم یک نمایش» به تاریخ دوم اسفند آمده است: «... نامزدهای انتخابات که عموماً شخصیت‌های معتمد و تأیید شده نظام هستند، برای دستیابی به امتیازات و منابع رقابت می‌کنند و چه بسا همین رقابت، حتی شکل جدی و باورپذیر به عنوان «انتخابات واقعی» برای عموم به خود می‌گیرد. شماری از نمایندگان بارها بر زدوبند و رشوه در پشت پرده تصمیم‌گیری‌ها تأکید کرده‌اند... در همین زدبندهای توزیع ثروت است که برخی نمایندگان ادوار مجلس زبان گشوده و پس از رد صلاحیت خود می‌گویند، گردش نمایندگی و رشوه‌گیری در آن فراتر از میلیارد هاتومان است... در این سازوکار، مهره‌های نظام سیاسی با رأی مردم به مجلس می‌روند تا از یک سو منابع قدرت را میان خود باز تقسیم کنند و از سوی دیگر آزادی‌های مردم را با رأی و مشروعیتی که از خود آن‌ها گرفته‌اند، محدودتر از پیش کنند. مصوبات مجلس فعلی برای فضای مجازی و قانون انتخابات، فقط دونه‌ای از همین محدودسازی‌ها به شمار می‌روند». در ادامه این یادداشت به نقل از استفان هایدمن، محقق علوم سیاسی آمده است: «نهادهای اصالتاً دموکراتیک از جمله انتخابات، مجلس و جامعه مدنی در نظام‌های اقتدارگرا در اسارت حاکمان هستند و اقتدارگرا را نه اصلاح بلکه ارتقا داده و تقویت می‌کنند». همچنین: «جیسون برونلی و جنیفر گاندی، [نویسنده و محقق] اشاره می‌کنند، رژیم‌های اقتدارگرای دارای انتخابات و احزاب و پارلمان، دوام و بقای بیشتری از سایر رژیم‌های اقتدارگرا می‌یابند... برگزاری انتخابات حتی با شکل دستکاری شده، از سقوط زود هنگام حکومت جلوگیری می‌کند... از این منظر، چرخش قدرت حاصل از این نوع انتخابات... نوعی سرگرم کردن شهروندان با «بازی بزرگان» و مهره‌های آن‌هاست و نه مکانیسمی برای حضور جامعه در قانون گذاری و تصمیم‌گیری».

در همین رابطه، پنجم اسفند در خبری از مصطفی تاجزاده نقل می‌شود: «از اشتباهات استراتژیک آقای خامنه‌ای، بی‌معنا کردن انتخابات و بی‌اثر و بی‌خاصیت کردن نهادهای انتخابی، به‌ویژه پارلمان است. سلب اختیارات مجلس، تشکیل نهادهای موازی قانون گذاری، رد صلاحیت چهره‌های مستقل... ناکامی مجلس آینده را با هر ترکیبی و با هر میزان رأی مردم محتمل کرده است». سی‌ام بهمن، در گزارشی ضمن انتشار بیانیه «ائتلاف همگامی برای جمهوری سکولار دموکرات در ایران» آمده است: «نهاد ولایت فقیه با میانجی‌گری شورای نگهبان، انتخابات را به انتصابات غیرمستقیم تقلیل می‌دهند». جواد امام، سخنگوی جبهه اصلاحات ایران ۲۱ بهمن می‌گوید: «اصلاح‌طلبان نمی‌توانند در انتخاباتی تهی از معنا، غیر رقابتی، غیر منصفانه و غیر مؤثر در اداره کشور و سرنوشت شهروندان شرکت کنند». آبرام پیلی، قائم مقام نماینده ویژه آمریکا در امور ایران نیز ۱۱ اسفند اظهار می‌کند: «رژیم [ایران] به دنبال استفاده از انتخابات به عنوان ظاهری از دموکراسی است. دنیا می‌داند که مردم ایران تأثیری پای صندوق‌های رأی ندارند».

بنابراین ایران اینترنشنال با ایجاد چارچوب‌هایی مانند «ناکارآمدی مجلس و انتخابات»، «مردمی نبودن مجلس» و «عدم سلامت و آزادی انتخابات»، این ذهنیت را به مخاطب القا می‌کند که رأی او، هیچ تأثیر مثبتی در بهبود اوضاعش ندارد. زیرا نمایندگانی که راهی بهارستان می‌شوند، مهره‌های دست‌چین شده نظام هستند که تنها وظیفه‌شان، وضع قوانینی در راستای تحدید آزادی‌های جامعه و تحکیم نظم مستقر است. آن‌ها دغدغه‌ای جز ثروت‌اندوزی و انتفاع هر چه بیشتر ندارند. به علاوه، سلب تدریجی اختیارات مجلس و تشکیل نهادهای موازی برای قانون گذاری، باعث شده است که حتی اگر نمایندگان، اراده‌ای بر اصلاح امور و خدمت‌رسانی داشته باشند، از عهده آن بر نیاید.

تیغ هجمه ایران اینترنشنال در انتخابات مجلس خبرگان، از این هم برنده‌تر است. وجه اسلامیت جمهوری اسلامی، روحانیت را به یکی از نهادهای دخیل و اثرگذار در قدرت بدل کرده است. در بیش از نیمی از اخبار، مضمون «دخاله روحانیان در امور سیاسی» به‌انحاء مختلف تکرار شده است تا علاوه بر برجسته‌سازی ماهیت اسلامی حکومت، روحانیت به عنوان نهادی وابسته و حامی جمهوری اسلامی در

ذهن مخاطب چارچوب‌بندی شود. مجلس خبرگان از جمله مناصبی است که برای روحانیان (افراد دارای توان و جواز اجتهاد) در نظر گرفته شده است (ن.ک به ماده ۱۱ قانون انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ۱۴۰۲). براساس اصل ۹۹ قانون اساسی و مواد ۱۳ و ۸ قانون انتخابات مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان وظیفه نظارت بر تمام انتخابات‌ها از جمله انتخابات خبرگان را -هم از لحاظ صحت و سلامت برگزاری و هم تأیید صلاحیت نامزدها- برعهده دارد. به تصریح اصول ۱۰۷ و ۱۱۱ قانون اساسی نیز خبرگان موظفند، رهبر را انتخاب و بر عملکرد او نظارت کنند. به بیان دیگر، صلاحیت خبرگانی که قرار است ناظر بر رهبر باشند، پیشتر باید به تأیید شورای نگهبانی برسد که عضو فقیه آن، مستقیماً توسط رهبر و عضو حقوقدان هم توسط رئیس قوه قضاییه (منصوب رهبر) انتخاب می‌شوند. البته اعضای حقوقدان باید از مجلس شورای اسلامی رأی موافق بگیرند؛ اما چنان‌که گفته شد، صلاحیت نمایندگان آن مجلس هم قبلاً از سوی شورای نگهبان تأیید شده است (اصول ۹۱ و ۱۱۰ قانون اساسی). یکی از انتقادات مطرح شده از سوی مخالفان، حضور برخی اعضای شورای نگهبان مانند آیت‌الله احمد جنتی، در مجلس خبرگان است. بدین ترتیب، صلاحیت این افراد برای حضور در انتخابات خبرگان به تأیید شورایی رسیده است که خود، عضو آن هستند. منتقدان معتقدند، حضور اعضای شورای نگهبان در عرصه رقابت‌های انتخاباتی با نقش نظارتی این نهاد سازگاری ندارد. در انتخابات خبرگان ۱۴۰۲ نیز ۴ تن از عقیقه وقت شورای نگهبان (آیت‌الله احمد خاتمی، سیداحمد حسینی خراسانی، علیرضا عرفانی و سید محمد رضا مدرسی یزدی)، نامزد شدند که همگی به مجلس خبرگان راه یافتند.

در موضوع انتخابات خبرگان، سیاست ایران اینترنشنال معطوف به دوماحور دیگر هم بوده است. یکی تعداد نامزدها در حوزه‌های انتخابیه و دیگری سخنان آن‌ها و مواضعی که اتخاذ کرده‌اند. نباید فراموش کرد که برخی اعضای وقت مجلس خبرگان از جمله آیت‌الله محمد امامی کاشانی، احمد علم‌الهدی، عباس کعبی و احمد خاتمی، جزء ائمه جمعه هستند که از سوی رهبر منصوب می‌شوند؛ در متن خبرها هم از آن‌ها تحت عنوان «نماینده خامنه‌ای» در استان‌های مختلف، یاد شده است. ایران اینترنشنال در این بخش قصد دارد به مخاطب القا کند که کارویژه خبرگان از جنبه نظارتی (بر رهبر) به حمایتی (از او) تغییر کرده است؛ چارچوبی که پیشتر تحت عنوان همبستگی روحانیت با حکومت تشریح شد. در این رابطه، آیت‌الله لطف‌الله دژکام، امام جمعه شیراز و نماینده استان فارس در مجلس خبرگان، ششم بهمن گفت: «جوانان ایران نه تنها خواهان دین هستند و فریاد می‌زنند که ای رهبر آزاده، آماده‌ایم آماده، همین جوانان برای حضور پر شور در انتخابات نیز برنامه‌های ویژه‌ای دارند». او ۲۶ بهمن نیز از رسانه‌ها خواست، تلاش کنند تا در انتخابات اسفند، «منویات» رهبر انقلاب محقق شود. آیت‌الله محسن حیدری، نماینده خوزستان (در مجلس خبرگان) و امام جمعه موقت اهواز، پنجم بهمن در سخنانی، عزت، امنیت و پیشرفت «ایران اسلامی» را از «برکت رهبری آیت‌الله خامنه‌ای» دانست. آیت‌الله محسن قمی، نماینده تهران (در مجلس خبرگان) نیز سوم اسفند ابراز کرد، رهبر انقلاب «شخصاً در پیشرفت علوم و فناوری‌های نوین نقش داشته است». گفتنی است، آیت‌الله حیدری، علاوه بر عضویت در خبرگان، معاونت ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری را هم برعهده دارد. یکی از مهم‌ترین نظراتی که در این ایام ابراز شد، متعلق به آیت‌الله عباس کعبی، امام جمعه موقت اهواز، عضو مجلس خبرگان و عضو سابق شورای نگهبان است. ایران اینترنشنال چهارم اسفند، در خبری از قول او درباره وظیفه مجلس خبرگان نوشته است: «کلمه نظارت در قانون اساسی نیامده و در فقه هم نیست».

کانون دیگر حملات ایران اینترنشنال، شمار نامزدهای خبرگان در بعضی استان‌هاست. در برخی حوزه‌های انتخابیه، تنها یک نامزد تأیید شده بود که این مسئله با مفهوم انتخابات در تعارض است؛ زیرا رقابتی پدید نمی‌آید. رد صلاحیت برخی مقامات ارشد (سابق) نظام یا حتی برخی اعضای وقت مجلس خبرگان نیز حاشیه‌هایی ایجاد کرد که به پیامدهای متعاقب آن، در بخش بعد اشاره شده است. از سرشناس‌ترین نامزدهای رد صلاحیت شده (که در خبرها نامشان برده شده است)، می‌توان به «حسن روحانی» رئیس‌جمهور سابق و عضو وقت مجلس خبرگان رهبری (دوره پنجم)، «حیدر مصلحی» وزیر اطلاعات دولت دهم و «مصطفی پورمحمدی» وزیر کشور دولت نهم (و وزیر دادگستری دولت یازدهم) اشاره کرد. ایران اینترنشنال ششم بهمن در خبری نوشت: «...از مجموع پنج نفر ثبت‌نام‌کننده انتخابات مجلس خبرگان رهبری در حوزه استان خراسان جنوبی، تنها صلاحیت ابراهیم رئیسی تأیید شده است و رئیسی بدون رقیب خواهد بود». «ابراهیم رئیسی که در ادوار چهارم و پنجم خبرگان از استان خراسان جنوبی وارد مجلس خبرگان شده، در این انتخابات بدون رقیب است» (۲۱ بهمن). «پس از جنجال بی‌رقیب بودن ابراهیم رئیسی در حوزه انتخابیه خود... شورای نگهبان اعلام کرد که یک نامزد به این حوزه اضافه شده است. پیشتر، از پنج نامزد ثبت‌نامی... فقط رئیسی به عنوان تنها نامزد انتخابات خبرگان در این حوزه تأیید صلاحیت شده بود...»

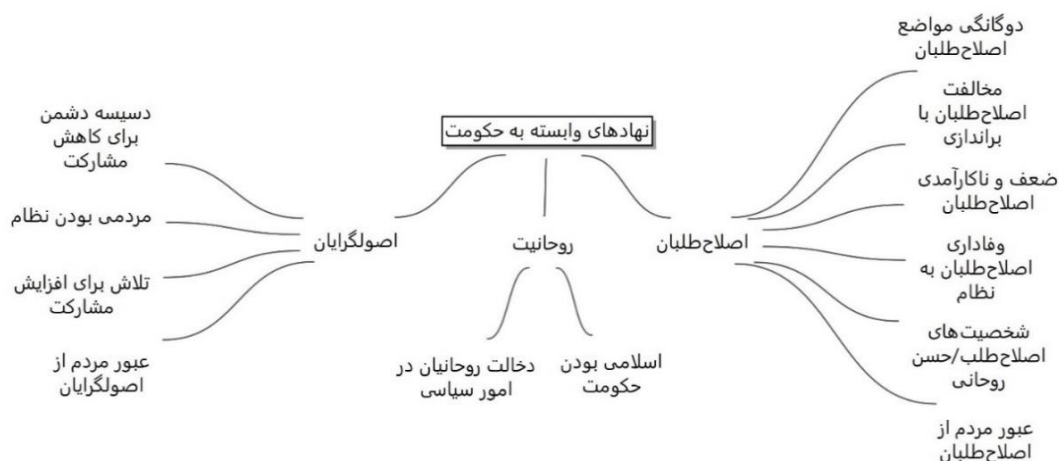
در جریان انتخابات ریاست جمهوری که منجر به پیروزی رئیسی شد، از برخی نامزدها به عنوان «نامزدهای پوششی» رئیسی نام برده شده بود» (۲۳ بهمن). «حسن روحبخش، کاندیدای رقیب ابراهیم رئیسی در خراسان جنوبی... گفت: شنیدم در خراسان جنوبی فقط یک نامزد حضور دارد. لذا تصمیم گرفتم به این حوزه انتخابیه بیایم تا انتخابات پرشور شود و بتوانیم مقداری از نعمات نظام و حکومت به دین و آیین را قدردانی کنیم» (۱ اسفند). انتخاب نقل قول اخیر از آیت الله روحبخش توسط ایران‌اینترنشنال، با هدف یادآوری و تحکیم چارچوب همبستگی روحانیت با حکومت است که پیشتر شرح آن رفت.

هرچند به راه انداختن جنگ روانی علیه آیت الله رئیسی یکی از اهداف مهم ایران‌اینترنشنال بوده است، اما به همین حد بسنده نمی کند و دامنه عملیات خود را به سایر استان ها هم گسترش می دهد. «در انتخابات مجلس خبرگان رهبری در برخی حوزه ها تعداد نامزدها کمتر از تعداد مورد نیاز است» (۲۱ بهمن). «رییس ستاد انتخابات استان فارس، با بیان این که استان فارس دارای پنج کرسی نمایندگی در مجلس خبرگان رهبری است، گفت تاکنون صلاحیت چهار نفر در فارس به تأیید شورای نگهبان رسیده است» (۲ بهمن). «در انتخابات مجلس خبرگان رهبری، در برخی حوزه های انتخابیه مانند استان فارس تعداد نامزدها کمتر از تعداد مورد نیاز است... خبرگزاری تسنیم در گزارشی کمبود کاندیدا در برخی حوزه های انتخابیه را امری مسبوق به سابقه خواند... در دوره پنجم انتخابات مجلس خبرگان، آذربایجان غربی، اردبیل، بوشهر، خراسان شمالی و هرمزگان تنها به تعداد کرسی ها نامزد انتخابات داشتند...» (۲۱ بهمن). در پایان، ایران‌اینترنشنال جمع بندی مطلوب خود را این گونه از زبان یک روزنامه نزدیک به نظام، به مخاطبانش عرضه می کند: «روزنامه کیهان در مطلبی، با اشاره به بی رقیب بودن برخی کاندیداهای مجلس خبرگان در انتخابات، نوشت: انتخابات مجلس خبرگان، انتخاباتی رقابتی مانند ریاست جمهوری نیست؛ شأنیت منتخبان ایجاب نمی کند که با هم وارد رقابت شوند.» (۱۰ بهمن).

کهرولت سن اعضای خبرگان نیز در برخی خبرها مورد توجه قرار گرفته است. آیت الله دژکام ۲۶ بهمن اعلام کرد: «۳۵ عضو فعلی مجلس خبرگان رهبری برای انتخابات ثبت نام نکرده اند... این نمایندگان اعلام کردند که سن شان دیگر اقتضای نمی کند و ترجیح دادند که جوانان به میدان بیایند». از جمله این ۳۵ نفر آیت الله جنتی، دبیر شورای نگهبان و رییس وقت مجلس خبرگان (با ۹۷ سال) بود که برای دوره ششم نامزد نشد (۳ اسفند). همچنین آیت الله محمد امامی کاشانی، عضو وقت مجلس خبرنگان ابتدا در انتخابات ثبت نام کرد، اما پس از مدتی انصراف داد. علت این تصمیم «شرایط جسمانی» او عنوان شد (۲۶ بهمن). آیت الله امامی کاشانی، فردای روز انتخابات در ۹۲ سالگی درگذشت. بنابراین در منظومه ایستاری ایران‌اینترنشنال، نمایندگان هر دو مجلس، بیش از آن که وکیل مردم باشند، کارگزار حکومتند. یکی را فساد و اختلافات درون جناحی زمین گیر کرده است و دیگری را وابستگی ماهوی به نظام حاکم. نه اراده و نه امکانی برای اصلاح امور و پیگیری مطالبات جامعه از طریق رأی وجود دارد. لذا رأی دادن عملاً از حیث انتفاع ساقط می شود و مضار آن بر فوایدش غلبه دارد؛ زیرا با مشروعیت بخشی به حکومت، باعث تداوم شرایط کنونی می شود. حسب این دیدگاه، وقتی صدای جامعه شنیده نمی شود و هیچ مجرای برای بیان مطالبات وجود ندارد، مدنی ترین شیوه ممکن اعتراض برای مردم، شرکت نکردن در انتخابات است.

جهت اطمینان از نتیجه بخش بودن تبلیغات و جلوگیری از هرگونه تردید و تشکیک در مخاطبان برای شرکت در انتخابات، ایران‌اینترنشنال با استمساک به نظر سنجی های گوناگون و پوشش بیانیه های افراد و گروه هایی که انتخابات را تحریم کرده اند (شامل طیفی وسیع از اپوزیسیون خارج نشین تا تشکل های صنفی و گروه های قومی داخل کشور، خانواده های کشته شدگان حوادث ۱۴۰۱ و حتی مقامات سابق حکومت، ماری پیچ سکوتی را ایجاد می کند؛ با این ترفند، مخاطب اقناع می شود که در این مسیر تنها نیست و افکار عمومی جامعه هم تصمیم او را تأیید می کنند. به دیگر سخن، رسانه به مثابه منبع توزیع عقاید، دیدگاه مورد نظر خود را به عنوان عقیده غالب جامعه به مخاطب عرضه می کند. بدین ترتیب، هرگونه اظهار نظر خلاف آن تصویر برساخته، مقابله با افکار عمومی تلقی می شود که این مسئله برای افراد خوشایند نیست؛ زیرا بیم انزوا را به دنبال دارد. لذا به موازات نشر افکار و ایده ها از سوی رسانه، به تدریج تعداد افرادی که در برابر آن باورها می ایستند، کاهش می یابد تا در نهایت با تشدید ماری پیچ سکوت، دیدگاه مطلوب رسانه در جامعه فراگیر می شود. در ماری پیچ سکوت ایران‌اینترنشنال هم جامعه - حسب آمارها - به اتفاق تصمیم گرفته است، در انتخابات شرکت نکند. بنابراین هیچکس نباید مردم را به مشارکت دعوت کند، در غیر این صورت، وابسته حکومت قلمداد می شود. برای نمونه، دوم اسفند در یادداشتی آمده است: «در آخرین روزها تا برگزاری انتخابات... سردترین فضا و بیشترین تردید درباره جایگاه و اثربخشی دونهاد مجلس و انتخابات، جامعه را فرا گرفته است. در یک سو، اکثریتی از شهروندان پس از سرمایه گذاری های پی در پی از امید و عمر خود در راه اصلاح و تغییر، از ناکارآمد و نامشروع بودن حکومت اطمینان یافته اند. آن ها در سطحی فراگیر، رأی دادن را تنها مشروعیت زایی برای حاکمان و مجلس را نهادی

«بی‌اثر» زیردست اصحاب قدرت می‌دانند. در سوی دیگر، حکومتی که... در دهه پنجم عمر خود با «نه ۷۷ درصدی» شهروندان به شرکت در انتخابات مواجه شده است. در این سازوکار غیریت‌سازانه، جامعه مدنی و افراد و نهادهای میانجی، مضحمل و بلااثر می‌شوند. قهر مردم با صندوق رأی، گسترش شکاف میان جامعه و حکومت و انسداد مسیر گفت‌وگو، در نهایت بستر لازم را برای غایت‌مطلوب ایران‌اینترنت‌نشال، یعنی براندازی، فراهم می‌کند. مضمونی که در ۱۲ متن، طی ۱۲ روز مختلف، در پوشش نظرسنجی‌ها و آمارها (از جمله موسسه گمان) یا از قول فعالان سیاسی و مدنی (از قبیل رضاپهلوی، جبهه ملی، میرحسین موسوی و نرگس محمدی) تکرار شده است. لذا تحریم انتخابات، نقطه کانونی و شالوده‌گفتمان ایران‌اینترنت‌نشال است.

تصویر ۷. مفصل‌بندی وقته «نهادهای وابسته به حکومت» (منبع: یافته‌های تحقیق)

۲- از اتفاق تا افتراق

«انتظار و خواسته مردم این بود که در انتخابات و تأیید صلاحیت‌ها افراد شایسته و توانمند حذف نشوند و دایره انتخاب برایشان وسیع باشد... خالص‌سازی چنان پیش رفته که هیچکسی نمی‌تواند با این فسادهای پیچیده و فراگیر مقابله کند... در بعضی کشورها، از پیش نام‌رئیس‌جمهور مشخص است و انتخابات فقط به شکل صوری برگزار می‌شود و اگر بدانند کسی از سوی مردم رأی می‌آورد، او را با پرونده‌سازی یا به زندان انداختن از میدان حذف می‌کنند». این‌ها گزیده‌ای از سخنان مولوی عبدالحمید اسماعیل زهی، امام جمعه اهل سنت زاهدان در نماز جمعه ۲۷ بهمن است. او در خطبه‌های نماز جمعه ششم بهمن هم «با اشاره به مواردی چون نظارت استصوابی شورای نگهبان... [و]... رد صلاحیت حسن روحانی و برخی وزیران و نمایندگان سابق مجلس، از مسئولان جمهوری اسلامی پرسید: دنیا با این رد صلاحیت‌ها درباره ما چه فکر می‌کند؟». فهرست رد صلاحیت‌شدگان، در این دوره به نامزدهای اصلاح‌طلب یا منتقدان حکومت محدود نمی‌شد؛ برخی مسئولان رده بالای نظام و چهره‌های شاخص جریان اصولگرا نیز در این فهرست قرار داشتند. حسن روحانی، حیدر مصلحی، مصطفی پورمحمدی، مهدی طائب (رئیس قرارگاه عمار)، محمود علوی (وزیر اطلاعات دولت‌های یازدهم و دوازدهم)، جلال رشیدی کوچی (نماینده وقت مجلس یازدهم)، علی مطهری (نماینده ادوار)، مسعود پزشکیان (نماینده ادوار) و حشمت‌الله فلاحت‌پیشه (نماینده ادوار) از جمله افرادی بودند که صلاحیت‌شان تأیید نشد. البته برخی از این افراد با اعتراض به‌رای صادره، توانستند مجوز رقابت در انتخابات را اخذ کنند.

رد صلاحیت روحانی به عنوان یکی از مقامات بلند پایه جمهوری اسلامی و واکنش او به این اقدام شورای نگهبان، در ۱۶ خیر (در ۱۳ روز مختلف) مورد اشاره قرار گرفته است. ایران‌اینترنت‌نشال پنجم بهمن در خبری نوشت: «رئیس‌جمهور پیشین ایران... با انتشار بیانیه‌ای... از فقهای شورای نگهبان خواست تا دلایل رد صلاحیت‌ش را صراحتاً اعلام کنند. در بخشی از این بیانیه آمده است: آنان که با انگیزه‌های سیاسی دست به رد صلاحیت اینجانب زده و هزاران نفر از داوطلبان مجلس شورای اسلامی را نیز به دلایل عمدتاً سیاسی رد صلاحیت کردند، نه مالک انقلاب و کشورند و نه صلاحیت تعیین مصالح کشور و سلب صلاحیت از خدمتگزاران صدیق و دلسوز کشور را دارند... اکنون شاهدی روشن و غیر قابل انکار بر رویکرد «حذف‌گرایانه و ضد قانون اساسی جریان اقلیت تمامیت‌خواه حاکم» پیش روی مردم قرار گرفته است... روحانی بر «فضای سرد مشارکت عمومی در انتخابات پیش‌رو» صحنه گذاشت و گفت: شورای نگهبان و «اقلیت

حاکم» به شکلی رسمی و علنی خواهان «کاهش حضور مردم در انتخابات» هستند. محمود واعظی هشتم اسفند در اظهاراتی «ردّ صلاحیت روحانی... را «خیلی عجیب» خواند و گفت: از حالا معلوم است اکثریت آن‌ها یک تفکر را دارند». علی جنتی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت یازدهم نیز ۲۱ بهمن در گفت‌وگویی «دلیل ردّ صلاحیت روحانی [را] مغایرت دیدگاه‌های سیاسی او... در... برجام و افای تی‌اف با اعضای شورای نگهبان» اعلام کرد. مضامین مشترکی را در سخنان مولوی عبدالحمید، روحانی، واعظی و جنتی می‌توان یافت؛ هر سه از اقلیتی در قدرت سخن می‌گویند که با هدف خالص‌سازی، نامزدهای جریان‌های مختلف را از صحنه حذف می‌کند. مشابه این گلایه را پیشتر جواد امام و مصطفی تاجزاده هم ابراز کرده بودند. کلیدواژه «خالص‌سازی» نخستین بار توسط علی لاریجانی وارد ادبیات سیاسی کشور شد. او این عبارت را طی بیانیه‌ای در واکنش به خبر خبرگزاری (اصولگرایی) تسنیم درباره احتمال حضورش در انتخابات مجلس ۱۴۰۲ به کار برد.

اما راهبرد روحانی برخلاف برخی اصلاح‌طلبان (که در بخش قبل به آن‌ها اشاره شد)، تحریم انتخابات نیست. برعکس، او در بیانیه خود، خواستار مشارکت مردم و انداختن «رای اعتراضی» به صندوق می‌شود. محمدرضا عارف، معاون اول دولت هشتم و عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز ضمن شرکت در انتخابات، مردم را به مشارکت فراخواند (۱۱ اسفند). سید محمد خاتمی، رئیس‌جمهور سابق ۲۶ بهمن گفت: «اصلاح طلب واقعی گرچه ممکن است موضع داشته باشد و انتقاد کند و باید بکند، ولی با انتخابات، با حاکمیت و به خصوص با مردم قهر نخواهد کرد». او ۱۳ بهمن هم «با بیان این که انتخابات آزاد رقابتی، کم‌هزینه‌ترین و کوتاه‌ترین راه برای جامعه است، گفت که روشن شده براندازی، نه ممکن است و نه مطلوب... کسی با انتخابات مخالف است که مخالف انسان، آزادی او و رشد مادی و معنوی او باشد». همچنین علی مطهری که پس از رایزنی، توانست جواز ورود به انتخابات را بگیرد، ۳۰ بهمن در اظهاراتی، «نتیجه مشارکت در انتخابات را برای آینده کشور بسیار اثرگذار خواند و گفت: مردم باید فکر کنند که شرکت نکردنشان منجر به انتخاب شدن افراد ناصالح و در نتیجه موجب افزایش ناراضی‌هایشان خواهد شد، بنابراین مشارکت به نفع خودشان است». در همین زمینه، ۱۱۰ فعال اصلاح طلب ۲۳ بهمن، با انتشار بیانیه‌ای تحت عنوان «روزنه‌گشایی کنیم» مردم را دعوت به شرکت در انتخابات و انتخاب نامزدهای میانه‌رو، توسعه‌گرا و اصلاح‌گر با هدف ایجاد «اقلیتی خوب در مجلس» کردند. امضاکنندگان بیانیه معتقد بودند: «فقدان یک اقلیت خوب احتمالاً همچون مجلس یازدهم... عقب‌گردهای بزرگ [را] در همه... زمینه‌ها» به دنبال خواهد داشت. محمد فاضلی، مقصود فرستخواه، الیاس حضرتی، حمیدرضا جلالی‌پور، غلامحسین کرباسچی، اسماعیل گرامی‌مقدم، بهاره آروین، احمد شیرزاد، محمدرضا جلالی‌پور، محمد جواد روح، الهه کولایی، شهاب‌الدین طباطبایی، محمد قوچانی و اکبر منتجبی از امضاکنندگان آن بودند. این بیانیه خلاف آمد میل ایران اینترنشنال و مغایر مارپیچ سکوت «تحریم انتخابات» بود. لذا به سرعت مورد حمله قرار گرفت: «این بیانیه با واکنش‌های منفی گسترده مردم و فعالان سیاسی و مدنی در داخل و خارج ایران مواجه شد و بسیاری، این اصلاح‌طلبان را به قدرت‌طلبی و زدن نان در خون مردم متهم کردند» (۳ اسفند).

در این میان، برخی چهره‌های اصلاح طلب و اعتدال‌گرا، مخالفتی با شرکت در انتخابات نداشتند، اما کم‌و کیف ردّ صلاحیت‌ها، دستشان را بسته بود. جواد امام ۲۱ بهمن گفت، جبهه اصلاحات لیستی برای انتخابات مجلس شورای اسلامی در تهران ارائه نخواهد کرد. او افزود: «البته این راهبرد به منزله قهر با صندوق و تحریم انتخابات نیست». مجمع محققین و مدرّسین حوزه علمیه قم، سوم اسفند در بیانیه‌ای ضمن اعلام این که «انتخابات معنای خود را از دست داده است... در دور جدید انتخابات، رویکرد تنگ‌نظرانه‌تر از گذشته با عنوان خالص‌سازی، موجب اعمال محدودیت گسترده‌تر شده و اغلب مردم را بی‌انگیزه، دل‌سرد و از صندوق‌های رأی روی گردان کرده است»، از ارائه لیست انتخاباتی برای هر دو مجلس خودداری کرد. پیشتر حسین مرعشی، دبیر کل حزب کارگزاران سازندگی نیز گفته بود: برنامه انتخاباتی این حزب، صرفاً حضور در حوزه‌هایی است که نامزدی با سوابق روشن حزبی یا اصلاح‌طلبی داشته باشند. «حسین انتظامی، یکی از چهره‌های نزدیک به لاریجانی... ارائه لیست انتخاباتی از سوی لاریجانی را رد کرد». «اعتدال و توسعه با محمدباقر نوبخت، دبیر کل آن تنها حزبی است که به عنوان نامزد شاخص در انتخابات حاضر شده است» (۲۱ بهمن). حسین کروبی ۲۷ بهمن از قول پدرش مهدی کروبی، گفت: «پدرش کم‌هزینه‌ترین راه برای رسیدن به دموکراسی و احقاق حقوق مردم را انتخابات می‌داند؛ اما با توجه به تحمل نشدن کسانی از جمله حسن روحانی و علی لاریجانی، موضعی درباره انتخابات ندارد و سکوت کرده است». از سوی دیگر، برخی اصلاح‌طلبان به صراحت اعلام کردند که در انتخابات شرکت نخواهند کرد. مصطفی تاجزاده ۲۹ بهمن در پیامی، مخالفت خود را با شرکت در انتخابات ابراز کرد. پروانه سلحشوری، نماینده مجلس دهم به همراه بیش از ۲۷۵ فعال سیاسی دیگر، با انتشار

بیانیه‌ای اعلام کردند: «بر خود فرض می‌دانیم در انتخابات که صراحتاً در تقابل با حق حاکمیت عمومی مردم مهندسی شده، شرکت نکنیم و به این صحنه آرای تن ندهیم» (۶ اسفند). چندی قبل، فائزه‌هاشمی در نامه‌ای به حسین مرعشی، اظهارات او را «متناقض و از سراسر استیصال خواند و نوشت که مردم به درستی از اصلاح‌طلبان عبور کرده‌اند». میرحسین موسوی هم در پیامی از حصر اعلام کرد، به «انتخابات صوری» تن نمی‌دهد و در ادامه خواهان «گذار» از جمهوری اسلامی شد (۵ و ۱۵ بهمن). این تنوع و تعدد آرا میان اصلاح‌طلبان (تصویر ۷)، حاکی از عدم وحدت رویه آن‌هاست. ناکامی در دوا انتخابات گذشته (۱۳۹۸ و ۱۴۰۰)، رد صلاحیت نامزدهای شاخصشان، هجوم گسترده رسانه‌های فارسی‌زبان و کاهش سرمایه اجتماعی در جامعه، اصلاح‌طلبان را دچار گسستگی و تشتت کرده بود. آن‌ها که کمتر از یک دهه قبل، ابتکار عمل را در دست داشتند و پیروز عرصه‌های انتخاباتی بودند، حالا خود را هم از سمت جامعه، هم حکومت و هم مخالفان و گذارطلبان، مطرود می‌دیدند. پروپاگاندای ایران اینترنشنال و ماریپیچ سکوتی که ساخت، طرفداران مشارکت را بی‌رحمانه قربانی می‌کرد. تنگنا آن قدر شدت گرفت که حتی سید محمد خاتمی که خود، مردم را به انتخابات دعوت کرده بود، روز ۱۱ اسفند برای اولین بار، پای صندوق نرفت و رأی نداد.

تکلیف ایران اینترنشنال با دونهاد دیگر روشن است. درباره روحانیت، در بخش قبل توضیح داده شد. مضامینی که در متون خبری درباره اصولگرایان به کار رفته است؛ شامل «تلاش برای افزایش مشارکت»، «دسیسه دشمن برای کاهش مشارکت»، «مردمی بودن نظام» و «عبور مردم از اصولگرایان» می‌شود. ۸۲ درصد کدهای این بخش، مربوط به تلاش اصولگرایان برای افزایش مشارکت است. پس از آن، آیت‌م دسیسه دشمن برای کاهش مشارکت، دارای بیشترین فراوانی است. از یک سو، مشارکت پایین مردم در دوا انتخابات قبلی، باعث شد نظام و طرفدارانش، درباره مسئله مقبولیت (و مشروعیت) حکومت و وجهه و بازتاب بین‌المللی آمار مشارکت، احساس نگرانی کنند و برای آوردن شهروندان پای صندوق رأی، به صرافت بیفتند. اما از سوی دیگر، تجربه همان انتخابات‌ها نشان داد که در غیاب جناح رقیب، آن‌ها کار سختی برای تصدی کرسی‌های مجلس و دولت ندارند و نامزدهای اصولگرا با آرای اندک هم می‌توانند راهی پاستور و بهارستان شوند. با توجه به رد صلاحیت نامزدهای نامدار اصلاح‌طلب و عقب‌نشینی جبهه اصلاحات از میدان رقابت و عدم ارائه لیست، و از طرفی در نظرگیری تجربیات انتخابات‌های قبلی، اصولگرایان دریافتند که بخت زیادی برای جلب پایگاه رأی طرف مقابل ندارند و باید از آن، چشم‌پوشند. بنابراین اصولگرایان توان و تمرکز خود را بر اقناع هرچه بیشتر طرفدارانشان، برای حضور گسترده در انتخابات معطوف کردند. نحوه دعوت اصولگرایان به مشارکت، چه از نظر شکلی و چه محتوایی، مؤید این است که پیام‌های آن‌ها (غالباً) طرفداران سنتی‌شان را (که اکثر جزء اقشار مذهبی‌تر و سنتی‌تر جامعه هستند) هدف قرار داده است. کار بست ادله مذهبی، تبیین مشارکت به مثابه تکلیف دینی، ارجاع مکرر به امام عصر، عاشورا، شهید سلیمانی و شهدای دفاع مقدس، تأکید بر حمایت و پیروی از رهبر برای حفظ (اسلامیت) نظام، امیدآفرینی، برجسته‌سازی پیشرفت‌های کشور پس از انقلاب و ناچیز دانستن تأثیر رد صلاحیت‌ها، از جمله تکنیک‌هایی بوده است که اصولگرایان به لحاظ محتوایی و زبانی به کار برده‌اند. جدول ۱ برخی از مهم‌ترین محورهای تبلیغات اصولگرایان را نشان می‌دهد.

تکلیف دینی	حمایت از نظام ورهبر	افزایش قدرت کشور	اهمیت انتخابات	سلامت انتخابات
حفظ دموکراسی	جلوگیری از تضعیف نظام	انتخاب نماینده اصلح	جریان‌سازی انقلاب	آزادی انتخابات
حل مشکلات کشور	ناراحتی دشمن از مشارکت	منافع ملی	جایگاه مهم مجلس	انتخابات؛ تنفس جامعه
حفظ جمهوریت	پیشرفت کشور بعد انقلاب	پاسخ به استکبار	انتقام خون شهدا	مبارزه با اسرائیل

جدول ۱. مهم‌ترین محورهای تبلیغات اصولگرایان (منبع: یافته‌های تحقیق)

مبلغان اصولگرا همچنین در پیام‌های خود، کاهش مشارکت را راهبرد دشمنان دانسته و بدین طریق، نسبت به تحریم‌کنندگان انتخابات غیرت‌سازی کرده‌اند. در این نظام معنایی، اولاً مشارکت مترادف حمایت از نظام و کشور و (بالتبع) مایوس کردن دشمنان است و ثانیاً برخورد با عوامل دشمن و کسانی که خلاف مصالح ملی رفتار می‌کنند، مجاز تلقی می‌شود. دعوت اصولگرایان به مشارکت، معمولاً از سوی مقامات حکومت یا افراد نهادهای وابسته بدان، از جمله ائمه جمعه و مقامات نظامی انجام شده است. برای درک واضح‌تر الگوهای زبانی و مفهومی اصولگرایان در پیام‌های دعوتشان از مردم برای مشارکت، در ادامه چند نمونه از این پیام‌ها آورده شده است. «محمدباقر محمدی‌لایینی، نماینده خامنه‌ای در مازندران، با بیان اینکه دشمن تلاش می‌کند بازار انتخابات را کساد کند، گفت: امام‌زمان منتظر

است مردم در حماسه ملی انتخابات حضور ماندگار داشته باشند تا ایران قوی را شکل دهند» (عبهمن). «احمد علم‌الهدی، نماینده خامنه‌ای در خراسان رضوی، با بیان اینکه شرکت در انتخابات یک واجب شرعی است، گفت که حقیقت امروز جهان این است که سرنوشت اسلام به سرنوشت نظام گره خورده...» (۱۳ بهمن). «محمد موحدی آزاد، دادستان کل کشور گفت: با اطمینان می‌گوییم که آمریکا، اسرائیل و دشمنان اسلام با شرکت نکردن ما در انتخابات خوشحال می‌شوند... شرکت در انتخابات واجب عقلی است. با مشارکت حداکثری اسلام و جمهوری اسلامی تقویت خواهد شد» (۱۶ بهمن). «علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی، اخیراً... در دیدار با گروهی از مداحان حامی حکومت، اقدام مخالفان جمهوری اسلامی را در تحریم انتخابات پیش‌رو خصمانه دانست و آن‌ها را به مخالفت با اسلام متهم کرد» (۳۰ بهمن). «حسین کثیرلو، رییس کل دادگستری استان اردبیل، گفت: دشمنان نظام اسلامی همواره در تلاشند تا با دل‌سرد کردن مردم از حضور در پای صندوق‌های رأی، مردمی بودن نظام اسلامی را به چالش بکشند... دادستان‌ها به شدت با برهم‌زنندگان امنیت روانی شهروندان برخورد خواهند کرد» (۱ بهمن). «رمضان شریف، سخنگوی سپاه پاسداران، با بیان اینکه دشمن چشم‌دوخته تا ببیند چه‌زمانی انتخابات خلوت می‌شود...» (۱۷ اسفند). «رحیم جهانبخش، فرمانده انتظامی آذربایجان غربی اعلام کرد: ۵۰ گرداننده صفحات مجازی به دلیل دعوت از شهروندان به شرکت نکردن در انتخابات دستگیر شدند» (۹ اسفند).

ابزارهای دیگری که اصولگرایان (مطابق اخبار) برای افزایش مشارکت به کار گرفته‌اند، شامل تبلیغات فراوان درباره آمادگی نظام برای برگزاری ایمن و سالم انتخابات، تسهیل شرایط رأی‌دادن، تأکید بر ملاطفت میان حکومت و مردم، تساهل در مسئله حجاب، استفاده از نهادهای آموزشی مثل مدرسه و دانشگاه و فشار بر برخی اقشار و اقلیت‌ها مانند سربازان و جامعه یهودیان می‌شود. لطف‌الله شیبانی، فرماندار شیراز ۲۴ بهمن اظهار کرد: «هیچ‌کس مانع رأی‌دادن هیچ شهروندی با هر نوع حجاب نخواهد شد... عوامل اجرایی، امنیتی و سایر عوامل فقط اختیار دارند، به زنان بدحجاب تذکّرسانی بدهند، اما مانعی برای رأی‌دادن آنان نیست». این‌درحالی است که در ۱۰ متن (۹ روز مختلف) به موضوع «حجاب اجباری» یا ناآرامی‌های سال ۱۴۰۱ تحت‌عنوان «خیزش انقلابی زن-زندگی-آزادی» که خاستگاه مشابهی داشت، اشاره شده است. برای مثال: «این اولین انتخابات پس از خیزش انقلابی ایرانیان است» (۲۱ بهمن). «حمید سماک، پدر مهران سماک، دیگر جان‌باخته خیزش انقلابی نیز انتخابات مجلس و خبرگان رهبری را تحریم کرد و در استوری اینستاگرام خود با لحنی طعنه‌آمیز نوشت: ۱۱ اسفند انگشت را با خون جوانان ایران آغشته کن» (۹ اسفند). ایران‌اینترنشنال همچنین ۱۱ اسفند با استناد به گزارش موسسه گمان نوشت: «۱۳٪ [شرکت‌کنندگان نظرسنجی] اظهار داشتند که از سر اجبار یا برای داشتن مهر در شناسنامه در انتخابات رأی می‌دهند». «مقام‌های جمهوری اسلامی در حوزه‌های نظامی و آموزشی گفته‌اند، از ابزار و امکانات خود برای کشاندن سربازها و دانش‌آموزان رأی‌اولی به پای صندوق‌های رأی استفاده می‌کنند... علی خامنه‌ای در سخنرانی روز چهارشنبه خود برای رأی‌اولی‌ها از آن‌ها خواست که هم کلاسی‌ها، پدر و مادر، دوستان و خویشاوندانشان را برای رأی‌دادن ترغیب کنند» (۱۰ اسفند). «کرم‌الله عزیزی، رئیس‌زندان قزل‌حصار کرج... گفت که شرکت در انتخابات مجلس برای همه زندانیان اجباری است» (۱۱ اسفند). «احمد رضا رادان، فرمانده کل فراجا اعلام کرد، سربازان نیروی انتظامی در ازای شرکت در انتخابات، چهارروز مرخصی تشویقی دریافت خواهند کرد» (۱۱ اسفند). «جامعه کوچک یهودیان تهران در روزهای اخیر با فشار شدید حکومت برای بسیج اعضای خود به منظور شرکت در انتخابات مواجه شده است» (۱۱ اسفند). چنین ادعاهایی درحالی مطرح شده است که ایران‌اینترنشنال دهم اسفند می‌نویسد: «محمد طیب صحرائی، استاندار کرمانشاه گفته است که در ایران برخلاف بسیاری از کشورها، اجباری برای شرکت در انتخابات وجود ندارد. هادی طحان‌نظیف، سخنگوی شورای نگهبان... گفت: ... رأی‌دادن اجباری نیست و مجازاتی برای رأی‌ندادن در نظر گرفته نشده است». به علاوه، «برخلاف دوره‌های گذشته، مقام‌های ستاد انتخابات گفته‌اند، نیازی نیست شهروندان برای رأی‌دادن لزوماً شناسنامه به همراه داشته باشند و کارت ملی، کارت پایان خدمت، گواهی‌نامه یا گذرنامه نیز برای رأی‌دادن پذیرفته خواهد شد. علاوه بر این، مهر خوردن شناسنامه از فرایند انتخابات حذف شده است» (۱۰ اسفند). رجوع به آمار مشارکت انتخابات‌های گذشته نشان می‌دهد، گفته‌های مقامات رسمی حکومت بی‌اساس نیست و ادعای «اجباری بودن مشارکت» را نمی‌توان تأیید کرد.

یکی از مشکلاتی که در انتخابات ۱۴۰۲ گریبان‌گیر اصولگراها شد، بروز اختلافات درونی میان آن‌ها و ارائه لیست‌های متعدد بود. ریشه برخی از این اختلافات به سال‌های قبل بازمی‌گشت، اما در این دوره بیش از همیشه آشکار شد. انتقادات برخی اصولگرایان به سازوکارهای انتخاباتی گروه‌ها و تشکّل‌های اصولگرا و نارضایتی‌شان از عملکرد برخی افراد منتسب به این جریان، موجب شد تا با رویکردی تحول‌جویانه، دست به ایجاد احزاب و تشکّل‌های جدید بزنند و گفتمان‌های تازه‌ای مطرح کنند. جبهه‌پایداری انقلاب اسلامی،

از مهم‌ترین تشکیلاتی است که با این تفکر تاسیس شد. وب‌سایت جبهه‌پایداری در معرفی این گروه نوشته‌است: «...این جبهه در اصل به‌منظور پیشگیری از سرخوردگی و خروج از بلاتکلیفی نیروهای اصیل انقلاب که تعهدبیشتری در پایبندی به‌اصول نظام و آرمان‌های امام‌راحل(ره) و مقام‌معظم‌رهبری(مدظله) دارند، تشکیل شده‌است... اعضای آن تمامی کسانی هستند که پایبندی کامل خود را به‌شاخص‌های مکتب‌امام(ره) نشان داده و ضمن عدم‌همراهی و یا سکوت درقبال فتنه‌۸۸، با اتخاذ مواضع شفاف درمقابل فتنه‌گران ایستاده و نیز با جریان‌انحرافی کوچکترین‌همراهی و موافقت نداشته و همچنین تابع احزاب‌باطلی چون جریان کارگزاران‌غرب‌زده و اصلاح‌طلبان‌دین‌ستیز نباشند». نام برخی دیگر از گروه‌های سیاسی اصولگرا در تصویر ۸ آمده‌است.

جبهه‌پایداری یکی از منتقدان سرسخت محمدباقر قالیباف در دوران ریاستش بر مجلس یازدهم بود. اما اندکی قبل انتخابات، اقدامی غیرمنتظره، این جبهه با «شورای ائتلاف نیروهای انقلاب» (شانا) که از حامیان قالیباف محسوب می‌شد، ائتلاف کرد که حاصل آن، انتشار لیستی ۳۰ نفره (برای تهران) بود. نام قالیباف در رأس این فهرست قرار داشت. این تغییر رویکرد، موجب بروز اختلافاتی درون جبهه‌پایداری و انشعاب برخی اعضای آن شد. آن‌ها به «ائتلاف مردمی نیروهای انقلاب اسلامی» (امنا) و «جبهه صبح ایران» (منتسب به علی اکبر رائفی‌پور) پیوستند و از فهرست مشترکی به سرلستی حمیدرسایی رونمایی کردند. در این میان، سید محمود نبویان، از چهره‌های سرشناس جبهه‌پایداری که بعدتر نفر اول منتخبان تهران شد، در هردو فهرست شانا و امنا حضور داشت. «شورای وحدت نیروهای انقلاب اسلامی»، «ائتلاف بزرگ فرهنگیان (تهران)»، «جبهه پیشرفت رفاه و عدالت» و «جبهه جهادگران ایران اسلامی» از دیگر گروه‌های اصولگرایی بودند که برای انتخابات مجلس دوازدهم لیست دادند. لازم به‌تذکر است، ایران اینترنشنال در یادداشتی با عنوان «انتخابات، تحریم مردم و رقابت حکومتی‌ها برای تصدی جایگاه رهبری آینده» به تاریخ ۲۱ بهمن نوشته‌است: «رقابت جریان موسوم به جبهه‌پایداری با جریان قالیباف در این میان برجسته‌تر از طیف‌های دیگر است» که بنابر توضیحات فوق، این عبارت دقیق و صحیح نیست. زیرا جبهه‌پایداری در هر دو مرحله انتخابات، علی‌الظاهر فهرست مشترکی در ائتلاف با شانا منتشر کرد. لذا منظور نویسنده متن، احتمالاً نمایندگان منشعب از جبهه‌پایداری بوده‌است که در قالب تشکل‌های امنا و جبهه صبح ایران، به‌تقابل با احزاب و جریانات حامی قالیباف (شانا) برخاستند.

در جمع‌بندی این بخش می‌توان گفت، در اخبار ایران اینترنشنال، به سه نهاد شامل جناح اصولگرا، اصلاح‌طلب و روحانیت، با در نظرگیری چارچوب‌های مورد نظر این شبکه، اشاره و استناد شده که صرف نظر از وجوه افتراق یا اشتراکشان، همگی به لحاظ ماهوی و پدیداری، ذیل جمهوری اسلامی دسته‌بندی شده‌اند (تصویر ۷). چارچوب‌های پنهان در متن خبرها، همزمان همگرایی و واگرایی این سه گروه را به مخاطب تلقین می‌کند. به بیان دیگر، از یک سو، هر سه گروه را مولود و محصول جمهوری اسلامی می‌داند که حیات و بقای آن‌ها در گرو حفظ نظام است؛ از سوی دیگر با برجسته کردن اختلافات نظری و عملی میان آن‌ها (و حتی درون هر کدام)، حکومت را فاقد اتقان و وحدت درونی و دچار تخلخل و تشَت معرفتی می‌کند. در این روایت، اصولگرایان، اصلاح‌طلبان و روحانیان تفاوت عمیقی

با یکدیگر ندارند؛ هر سه به اصل نظام وفادارند و برای حفظ آن می‌کوشند؛ اختلافات ظاهری میان آن‌ها نیز صرفاً برای کسب قدرت و ثروت بیشتر است.

چنان‌که پیشتر نیز بیان شد، ایران‌اینترنشنال «بستر سازی به منظور گذار از جمهوری اسلامی» را به عنوان هدف بلندمدت خود، در دستور کار دارد و برای دستیابی به این مقصود، از فنون مختلفی بهره می‌برد؛ همزمان با تخریب و سیاه‌نمایی علیه حکومت، از افراد و گروه‌های مصلح‌میانجی اعتبارزدایی و آن‌ها را ناکارآمد، وابسته، آلوده به اختلافات درونی بی‌حاصل و فاقد راهبردی معین بازنمایی می‌کند. ایران‌اینترنشنال اصلاح‌طلبان را «اقلیتی از نیروهای منتقد متعهد به حفظ نظام» (۲ اسفند) می‌خواند که «مردم به درستی از [آن‌ها] عبور کرده‌اند... معترضان در اعتراضات سال‌های اخیر علیه هردو جناح اصلی حکومت، اصلاح‌طلبان و اصولگرایان، شعار داده‌اند و خواستار سرنگونی جمهوری اسلامی شدند» (۱۵ بهمن). همچنین ایران‌اینترنشنال به رغم این‌که در چندین خبر به رد صلاحیت حسن روحانی و واکنش اعتراضی او می‌پردازد و سوابقش در جمهوری اسلامی را برجسته می‌کند؛ ۲۱ بهمن می‌نویسد: «رد صلاحیت حسن روحانی، واکنش گسترده‌ای را از سوی عموم مردم به دنبال نداشته‌است» یا «کمی بیش از ۱٪ [شرکت‌کنندگان نظرسنجی موسسه گمان] رد صلاحیت نامزدهای مطلوب خود را علت عدم شرکت در انتخابات اعلام کردند» (۱۱ اسفند). نکته جالب این‌که، مهدی کوچک‌زاده، نامزد جبهه پایداری نیز در موضع‌گیری مشابهی «تأثیر تأیید یا رد صلاحیت‌ها روی شرکت در انتخابات [را] زیر ۱۰ درصد» دانست (۸ اسفند). همچنین محمدمهدی حسینی‌همدانی، امام‌جمعه کرج گفت: «عده‌ای القا می‌کنند که اگر فلان شخص تأیید نشود، شرکت در انتخابات کاهش می‌یابد، برخلاف تصور آن‌ها تأیید شدن برخی افراد امیدآفرین است و شور انتخاباتی ایجاد می‌کند» (۶ بهمن). این اظهارات نشان می‌دهد که اصلاح‌طلبان هم از سوی حکومت و هم از سوی مخالفان آن، طرد شده و به محاق رفته‌اند.

ایران‌اینترنشنال در گام بعدی «فشارهای بین‌المللی یا اعتراضات مردمی [را]... عوامل مؤثرتر از انتخابات در پیشبرد منافع شهروندان» می‌داند. دوم اسفند در یادداشتی آمده‌است: «(۱) راهیابی زنان به استادیوم‌های ورزشی که با دوده حضور اصلاح‌طلبان و میانه‌روها در قدرت محقق نشد و نهایتاً با فشار و زبان‌زور فیفا میسر شد. (۲) شکستن سد حجاب اجباری که نه از سوی اصلاح‌طلبان و نه حاکمیت، به رسمیت شناخته شد و نهایتاً خیزش انقلابی سال ۱۴۰۱ به دنبال کشته شدن مهسا (ژینا) امینی و مقاومت مدنی، روزه‌ای واقعی برای تحقق آن باز کرد. زنان و دختران جوان، حضور بدون حجاب اجباری در اماکن عمومی را با مقاومت مدنی محقق کردند». بنابراین راهبرد ایران‌اینترنشنال، حذف جریان اصلاحات و نفی انتخابات در مرحله نخست و سپس تحریک مردم به اعتراضات خیابانی و نافرمانی‌های مدنی (به علاوه نیم‌نگاهی به فشارهای خارجی) علیه حکومت است.

۳- گشایش جبهه‌ای جدید: فضای مجازی

توسعه فناوری‌های ارتباطی و فراگیر شدن اینترنت و موبایل در یک‌دهه گذشته، جامعه ایران را به جامعه‌ای شبکه‌ای تبدیل کرده‌است. به‌باور کاستلز، کنش‌های اجتماعی تحول‌جویانه در چنین جامعه‌ای، مبتنی بر شبکه‌های افقی ارتباط تعاملی است که معمولاً به دشواری توسط حکومت‌ها قابل کنترل هستند. این‌الگوی جدید، با فراهم کردن قابلیت دسترسی به اطلاعات از منابع بی‌شمار برای دریافت‌کنندگان متعدد، و شکست محدودیت‌های زمانی و مکانی انتقال پیام، پیام‌ها را از بسیاری به بسیاری منتقل می‌کند (کاستلز، ۱۴۰۱: ۱۴). در این فراگرد نوین ارتباطی، کنش‌گران از طریق تعاملات رودررو یا مجازی، خلق معنا می‌کنند و آن را به اشتراک می‌گذارند. از سویی، ادراک انسان امروزی، بیش از آن‌که حاصل مشاهده و تجربه بی‌واسطه باشد، محصول بازنمایی‌ها و چارچوب‌بندی‌های رسانه‌هایی است که رسالت تولید و توزیع اخبار و اطلاعات را بر عهده دارند.

در جوامع توسعه‌یافته جدید، بسیاری از امور روزمره، مستلزم اطلاعات تازه و معتبر است و مخاطبان برای کسب آگاهی و جهت‌گیری نسبت به رویدادهای اجتماعی، وابستگی زیادی به رسانه‌های جمعی دارند. به موازات افزایش میزان تغییر، تضاد و بی‌نظمی در جامعه، وابستگی مردم به رسانه‌ها (برای رفع ابهام) هم بیشتر می‌شود (سورین و تانکار، ۱۴۰۱: ۴۱۲-۴۱۳). هر قدر وابستگی به رسانه‌ها بیشتر باشد، احتمال تأثیرگذاری پیام بر شناخت‌ها، احساسات و رفتار مخاطبان افزون می‌شود. به بیان دیگر، رسانه‌ها از طریق کنترل ذهن و عواطف سوزها، می‌توانند بر کنش‌های اجتماعی اثر بگذارند. بنابراین ممکن است، جامعه (شبکه‌ای) علیه گفتمان مسلط بشورد و حتی آن را

سرنگون کند، اما نظام‌معنایی که بدیل آن می‌کند، خود ملموس و متأثر از ایدئولوژی و نظام اسطوره‌ای منبع‌فراست دیگری (در قرائت بارتی آن) باشد.

با این توضیحات، اعتراضات سال ۱۴۰۱ که بسیاری از مناطق کشور را دچار التهاب و ناآرامی کرد، از جمله نقاط عطفی بود که وابستگی مردم به رسانه‌ها را افزایش داد. این آشوب‌ها در جامعه‌ای رخ می‌داد که از طریق فضای مجازی و پیام‌رسان‌های اجتماعی، شبکه‌ای شده بود. معترضان از طریق تعاملات افقی در بستر اینترنت، از یک سو با ضبط و انتشار ویدئو از رویدادهای تنش‌آمیز خیابانی و بیان نظراتشان، در کسوت تولیدکننده پیام، سعی در ساخت و اشتراک‌گذاری معناهای مدنظرشان داشتند و از سوی دیگر مصرف‌کننده محتواهایی بودند که توسط سایرین عرضه می‌شد. این مشارکت گسترده در چرخه تولید و مصرف، علت تسری سریع اعتراضات -از کردستان تا بلوچستان- بود. بین رسانه‌های فارسی‌زبان، ایران‌اینترنشنال یکی از پرچم‌داران رهبری و هدایت این اعتراضات بود. این شبکه تمام ظرفیت‌های خود را -از پخش تلویزیونی شبانه‌روزی تا فعالیت بی‌وقفه در تمامی شبکه‌های اجتماعی- به میدان آورد. ایران‌اینترنشنال با هدف جلب مشارکت مخاطبان و فعال کردن آن‌ها، به‌طور هوشمندانه راهبردی تعاملی را در پیش گرفت. این شبکه، تصاویر و گزارش‌ها را از معترضان داخل (یا خارج) کشور دریافت می‌کرد و سپس با تدوین و تنظیم آن‌ها در چارچوب مورد نظر، محتواهای دریافتی را در قالبی جدید به مخاطبان ارائه می‌داد.

اتخاذ این سیاست، مزیت‌هایی برای ایران‌اینترنشنال به دنبال داشت؛ اولاً با القای حس تأثیرگذاری به مخاطب، او را به تولید و انتشار بیشتر محتوا برمی‌انگیخت؛ بدین ترتیب بسیاری افراد با نیت تصویربرداری، به خیابان می‌رفتند و همین‌صرف حضور و شلوغی خیابان، مطابق خواست ایران‌اینترنشنال بود؛ چراکه پخش تصاویر خیابان‌هایی مملو از جمعیت که توسط خود مردم تهیه شده بود، به معترضان تلقین می‌کرد که دست‌برتر را دارند و افراد مردد و منفعل را نیز به تحرک و موضع‌گیری وامی‌داشت. ایران‌اینترنشنال تلاش می‌کرد با کاربست عباراتی همچون «خیزش انقلابی ایرانیان» یا «انقلاب زن-زندگی-آزادی»، انگاره‌ای از یک کنش جمعی اجتماعی، در ذهن مخاطب بسازد و او را گرفتار ماریپیچ سکوت کند. از دیگر مزایای ارتباط تعاملی با مخاطب، افزایش باورپذیری محتوای تولیدی برای مصرف‌کنندگان است. استمرار این تعامل دوسویه رسانه با مردم (به جای رویکرد عمودی و یک‌سویه، از بالا به پایین) باعث می‌شود، جامعه او را به عنوان «خودی» بپذیرد. بدین ترتیب، سرمایه اجتماعی رسانه به تدریج افزایش می‌یابد و پیام‌های آن، مرجعیت بیشتری در میان مخاطبان خواهد داشت. در این سازوکار رسانه، نه به مثابه یک نهاد آمر و بالادستی، که به عنوان یک عضو جامعه، در شبکه ارتباطات، تولید معنایی کند.

۴- کوبیدن بر طبل قوم‌گرایی

ایران‌اینترنشنال برای اهدافش نیاز به تشدید قطب‌بندی‌ها (با جمهوری اسلامی) در بستر جامعه دارد. این قطبی‌سازی، گاهی در وانمایی تضاد و شکاف میان یک بخش نظام با بخش‌های دیگر و گاه با برکشیدن مسائل قومی و مذهبی تجلی می‌یابد. بسامد واژه‌های زاهدان، بلوچ، کُرد، اهل سنت، بلوچستان و کردستان، در پنج‌خبر مربوط به خطبه‌های هفتگی مولوی عبدالحمید در نماز جمعه به ۶۹ بار می‌رسد؛ یعنی به‌طور میانگین در هر خبر، حدود ۱۴ بار این واژگان تکرار شده‌اند. همچنین مکرراً بر وجود فضای امنیتی در زاهدان تأکید شده است. از سویی، کلیدواژه اعدام و مفاهیم مرتبط با خشونت، مانند قتل، شکنجه و کشته‌شدن نیز در اخبار مولوی عبدالحمید، بسامد بالایی دارند. مثلاً در خبر نماز جمعه ۱۳ بهمن زاهدان، ۱۹ بار از چنین عباراتی استفاده شده است. در این خبر از قول اسماعیل زهی نوشته شده است: «اجرای احکام اعدام در کشور شدت گرفته و بیشترین قربانیان آن مردم عزیز کُرد و بلوچ هستند». این در حالی است که عربستان سعودی و آمریکا، جزء کشورهای دارای بیشترین اعدام در سال ۲۰۲۳ بوده‌اند؛ اما نامی از آن‌ها برده نشده است (ن.ک به یورونیوز، ۱۴۰۳). همچنین نرخ اعدام در عربستان، طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، ۴۲ درصد بیشتر از مدت مشابه سال ۲۰۲۳ بوده است. ۹ تن از افراد اعدام‌شده، نوجوانان زیر ۱۸ سال بوده‌اند (همشهری آنلاین، ۱۴۰۳). در چنین شرایطی است که مصطفی رستمی، رئیس نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها، درباره خطر «کسانی که دنبال تجزیه ایران هستند...» هشدار می‌دهد (۱۰ اسفند).

محور دیگر خطبه‌های مولوی، انتقاد از نظارت استصوابی شورای نگهبان و رد صلاحیت مقامات جمهوری اسلامی بوده است. «متأسفانه کاروان انقلاب به‌مرور طیف‌های مختلف را از خود جدا کرد... کار به جایی رسید که صلاحیت طیف‌های خاص هم تأیید نشد و فقط یک طیف باقی مانده است» (۱۳ بهمن). البته ایران‌اینترنشنال برای جلوگیری از مصادره سخنان انتقادآمیز مولوی درباره انتخابات و

اعتراض او به رد صلاحیت‌ها توسط اصلاح‌طلبان و حفظ مرزبندی با آنان، با تعریضات و توضیحات گوناگون لابلای متن، صحبت‌های او را در چارچوب‌های مطلوب قرار داده است. برای مثال: «مولوی عبدالحمید که خود در دوره‌های مختلف انتخابات ریاست جمهوری و مجلس، حامی اصلاح‌طلبان بود، اما در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ از ابراهیم رئیسی حمایت کرد، گفت: همه ما به اصلاح‌طلبان پیوستیم، اما موفق نشدند... [مولوی] به رد صلاحیت‌ها در انتخابات پیش‌رو پرداخت و گفت: اصلاح‌طلبان قدرت را گرفتند، اما نتوانستند اصلاحات ایجاد کنند» (۱۳ بهمن). همچنین هر جا نامی از افراد رد صلاحیت شده آمده، ایران‌اینترنشنال با برجسته‌سازی سوابق امنیتی آن‌ها و ارتباطشان با آیت‌الله خامنه‌ای، سعی کرده است علیه آنان سیاه‌نمایی و غیریت‌سازی کند. برای نمونه: «...مصطفی پورمحمدی، از چهره‌های امنیتی جمهوری اسلامی... از سال ۱۳۷۰ و به مدت بیش از یک دهه معاون اطلاعات خارجی وزارت اطلاعات بود و پس از آن در سال ۱۳۸۱ به عنوان رئیس دفتر گروه سیاسی-اجتماعی دفتر علی‌خامنه‌ای منصوب شد. او... نامش با «هیأت‌مرگ» (کمیته عفو) در رابطه با اعدام‌های سیاسی هزاران نفر در ایران گره خورده است» (۵ و ۶ بهمن). بنابراین ایران‌اینترنشنال می‌کوشد نشان دهد که اصلاح‌طلبان به رغم قبضه قدرت، مستأصل از اجرای هرگونه اصلاحی بوده‌اند؛ حتی در حدی که بتوانند استمرار حضورشان در حاکمیت را تضمین کنند. مولوی نیز به سبب همین ناکارآمدی، از آن‌ها عبور کرده است. در نهایت هم به دلیل نارضایتی از وضع موجود، درباره انتخابات موضعی انفعالی گرفت و برخلاف سایر مقامات و ائمه جمعه، مردم را به مشارکت دعوت نکرد.

نتیجه‌گیری

انتخابات دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی و ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری، ۱۱ اسفند ۱۴۰۲ در حالی برگزار شد که جریان‌ات و گروه‌های مخالف جمهوری اسلامی، همچون دوازدهمین دوره انتخابات گذشته (۱۳۹۸ و ۱۴۰۰) بر طبل تحریم انتخابات می‌کوبیدند. ایران‌اینترنشنال به عنوان یکی از رسانه‌های پیش‌قراول در حمایت از این ایده، با برجسته‌سازی مشکلات اقتصادی مردم، رسوایی‌های مالی برخی مقامات و نمایندگان، رد صلاحیت‌های شورای نگهبان و انعکاس پیام‌ها و بیانیه‌های حامیان تحریم انتخابات، فراواقعیتی را از حکومت ایران و سیستم انتخاباتی آن وانمایی کرد که در آن، انتخابات نه تنها برای ایجاد تغییر و تحولی اساسی و مطابق خواست‌های مردم، کارآمد و مؤثر نیست، بلکه با مشروعیت بخشی به نظام، سبب استمرار وضع موجود می‌شود. در منظومه گفتمانی ایران‌اینترنشنال، نمایندگانی که از صافی شورای نگهبان عبور می‌کنند، دودسته هستند؛ یا مهره‌های خود حکومتند و رقابت آن‌ها نیز ظاهری و فریب کارانه و صرفاً برای کسب قدرت و ثروت بیشتر است؛ یا اگر هم این گونه نباشند، سازوکار تقنین و وجود نهادهای موازی قانون گذاری به گونه‌ای است که دامنه اختیارات و اثرگذاری مجلس را می‌کاهد. تجربه دهه‌های اخیر نیز نشان داده که حتی حضور اصلاح‌طلبان در رأس نهادهای انتخابی، تغییر و تطوّر در سیر سیاست گذاری (خردوکلان) ایجاد نکرده است؛ حتی در حدی که ماندگاری خودشان در صحنه سیاست را تضمین کند. بنابراین شرکت در انتخابات، به رغم تبلیغات مقامات و نهادهای حکومتی، مردود است. حامیان تحریم انتخابات، با القای اندیشه خود به عنوان باور عمومی و مسلط در جامعه، از طریق تبلیغات گسترده رسانه‌ای و کاربست تکنیک‌های اقناعی، ماریج سکویتی ساختند که افکار عمومی جامعه را مخالف شرکت در انتخابات بازنمایی می‌کرد و هر کس را که عقیده‌ای متفاوت داشت، با الصاق برچسب وابستگی به حکومت، طرد می‌کرد. زیرا ایران‌اینترنشنال برای گذار از جمهوری اسلامی (به عنوان هدف غایی)، نیاز به اعتبارزدایی از آن و خلوت کردن صفوف رأی دارد و برای این منظور، می‌بایست هرچه بیشتر به دوگانه سازی میان جامعه و حکومت دامن بزند و افراد و نهادهایی را که با این سیاست همسو نیستند، حذف کند. بر این اساس، اصلاح‌طلبان، قربانیان اصلی این راهبرد غیریت‌سازانه بودند و توپخانه تبلیغاتی ایران‌اینترنشنال، بی‌وقفه به تخریب جبهه اصلاحات می‌پرداخت.

گردانندگان این شبکه با برکشیدن مولوی عبدالحمید در سال‌های اخیر -به ویژه پس از اعتراضات ۱۴۰۱- و فروکوفتن تمام افراد و گروه‌های میانی -از حسن روحانی تا میرحسین موسوی- نشان داده‌اند که ساربان دیگری را برای هدایت کاروان خود، زیر سر دارند. همبستگی (معنوی) او با کشورهای سنی‌نشین منطقه (به خصوص عربستان سعودی) نیز باعث می‌شود، بیشتر مورد توجه و تفتقد ایران‌اینترنشنال قرار گیرد و از موهبت و مزایای تبلیغاتی این شبکه برخوردار شود. از راهبرد ایران‌اینترنشنال در تعریف «خودی و دیگری» و نحوه بازنمایی و چارچوب‌بندی این شبکه درباره رجل حاضر در سپهر سیاسی ایران، چنین برمی‌آید که شاخص‌هایی مثل دموکراسی، منافع ملی و توسعه سیاسی، چندان برای گردانندگان شبکه مذکور موضوعیت ندارد و شعارهایی از قبیل جمهوریت، حقوق ملت، سلامت و آزادی انتخابات، حقوق زنان، مخالفت با اعدام، احترام به حقوق اقلیت‌ها و آزادی معترضان و زندانیان سیاسی، صرفاً روبنایی است؛

و گرنه مؤسسان سعودی این شبکه در باطن چنین دغدغه‌هایی ندارند، که اگر داشتند، هم مشابه این مطالبات را در کشور خود نیز مطرح می‌کردند و هم از افراد و جریاناتی پشتیبانی می‌کردند که مبلغ و مبین چنین گفتمانی باشند. در حالی که مولوی عبدالحمید، در بزنگاه‌های حساس ثابت کرده‌است، از حکومت گروهی بنیادگرا و تروریستی همچون طالبان نیز حمایت می‌کند. موضعی که حتی برای مخالفان جمهوری اسلامی چنان غریب بود که باعث شد کانون مدافعان حقوق بشر ایران، جایزه‌ای را که سال ۱۳۹۳ به اسماعیل زهی اهدا کرده بود، پس بگیرد.

روشن است، افزایش قدرت و نفوذ جمهوری اسلامی - به عنوان ستون محور مقاومت - در منطقه، برای عربستان سعودی به عنوان رقیب منطقه‌ای ایران، چندان رضایت بخش نیست. این اختلافات، با تعطیلی سفارت‌های دو کشور متعاقب فاجعه منا، تشدید و عیان شد. از سویی حادثه آرامکو، نشان داد که سعودی‌ها توان (یا تمایل) رویارویی نظامی مستقیم با ایران ندارند. لذا در پی تضریب و تضعیف حریف، از طریق عملیات روانی و جنگ رسانه‌ای با هدف ایجاد اغتشاشات داخلی، در لاف‌ها شعارهای عامه‌پسند یا زمینه‌سازی برای تصویب تحریم‌های بین‌المللی و منزوی کردن جمهوری اسلامی هستند. از آنجا که تولیدات رسانه‌ها متأثر از منابع اقتصادی و منافع سیاسی آن‌هاست، اتاق فکر ایران اینترنشنال نیز سویه سیاست‌های خود را با طرف سعودی - به عنوان بانی و حامی - هماهنگ می‌کند. این تأثیرپذیری را در نحوه چارچوب‌بندی اخبار این شبکه درباره عربستان، اسرائیل، روسیه، چین و ترکیه هم به وضوح می‌توان دید (ن.ک به غلامی و همکاران، ۱۴۰۰؛ هوشیار و همکاران، ۱۳۹۹).

برای ایران اینترنشنال، نفس سرنگونی جمهوری اسلامی مقدم بر چگونگی تحقق آن و پیامدهای احتمالی چنین رویدادی است. گردانندگان شبکه، تغییر حکومت در ایران را به مثابه پروژه - و نه پروسه - می‌بینند؛ پروژه‌ای که در ازای دستمزدی کلان، اجرای آن را بر عهده گرفته‌اند و باید مطابق میل کارفرما انجام شود؛ حتی اگر این اقدام به ظهور استبداد - از آن گونه که در خود عربستان مستقر است - یا تجزیه ایران - چنان که امثال عبدالله مهتدی یا سرکرده گروهک الاحوازیه می‌خواهند - منجر شود. بنابراین، سوالاتی از این قبیل که «آیا براندازی لزوماً به دموکراسی می‌انجامد؟»، «چه کسانی و در چه سازوکاری، سگان اداره کشور را به دست خواهند گرفت؟» یا «آیا دموکراسی، فارغ از زمینه‌های فرهنگی و ریشه‌های اجتماعی است؟»، برای کارگزاران شبکه مطرح نیست. هر کس (به ویژه اندیشمندان اصلاح طلب) را هم که چنین سوالاتی مطرح کند، به عنوان عنصر نامطلوب شناسایی و با برچسب‌هایی مانند وسط‌باز، وابسته و حکومتی، طرد می‌کنند. شایان توجه است، ایران اینترنشنال با تحریم انتخابات، تنها مقبولیت جمهوری اسلامی را زیر سوال نمی‌برد؛ نفی صندوق رأی، تدریجاً به افت فرهنگ سیاسی و سیاست‌زدایی جامعه می‌انجامد. در روان‌شناسی اجتماعی، به این اختلال، آپولیتیزم^۱ گفته می‌شود. در این حالت، افراد تصویری می‌کنند که می‌توان به طور کامل از سیاست دست کشید. حال آن که عدم توسعه سیاسی، به تولید شهروندان منفعل منجر می‌شود و چنین جامعه‌ای مساعد و پذیرای پوپولیسم و دیکتاتوری است. بررسی و مقایسه نتایج پژوهش حاضر با تحقیقات مشابه پیشین، نشان می‌دهد که در یک دهه گذشته، شبکه‌های فارسی زبان از سیاست ترغیب مردم به مشارکت و حمایت از نامزدهای اصلاح طلب (ن.ک به نوری ممرآبادی، رزمجو و نظری، ۱۳۹۸)، فاصله گرفته‌اند و در عوض، راهبرد تحریم انتخابات (و گذار از جمهوری اسلامی) را در دستور کار قرار داده‌اند (ن.ک به غلامی و همکاران، ۱۴۰۰).

از دیگر نتایج این تحقیق، ارائه تصویری واقع‌بینانه از روند کاهش میزان مشارکت در انتخابات طی سه دوره (۱۳۹۸ و ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲) و هژمونیک شدن گفتمان تحریم است که البته تحلیل و ادراک جوانب دخیل و مؤثر بر آن، موضوع این مطلب نیست. آن چه اهمیت دارد، این است که در انتخابات ۱۳۹۸، نقش «کرونا» به عنوان عامل کاهش مشارکت، از سوی مقامات نظام برجسته شد (ن.ک به غلامی، ۱۳۹۹). در انتخابات ۱۴۰۰ نیز اصولگرایان، علت مشارکت پایین را عملکرد ضعیف دولت (دوم) حسن روحانی دانستند. از سویی، سرکوب معترضان به فقر و گرانی در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ توسط یک دولت منتسب به جریان اصلاحات، باعث ریزش گسترده در بدنه اجتماعی و پایگاه رأی اصلاح طلبان شد. در انتخابات ۱۴۰۲ هیچ یک از آن دو عامل وجود نداشت؛ اما آمار مشارکت باز هم بالاتر رفت. این یعنی، دلایل حقیقی فاصله‌گیری مردم از صندوق رأی، مسائل دیگری بوده‌است. شرکت‌کنندگان انتخابات‌های مذکور، بیشتر طیف‌های سنتی‌تر و مذهبی‌تر جامعه بودند. چینه نامزدهای در صحنه و شیوه تبلیغات برای دعوت مردم به مشارکت هم حاکی از این است که مبلغان اصولگرا اکثراً همان طرفداران قدیمی خود را مخاطب قرار داده‌اند. برای این اقشار، شرکت در انتخابات به مثابه وظیفه دینی

^۱. Apolitisme

و واجب شرعی است. پس نمودار مشارکشان در ادوار مختلف، نوسان زیادی ندارد و دلبستگی و پایبندی شان به اسلام، ولایت و حکومت اسلامی، آنان را پای صندوق می آورد.

همچنین، نتایج انتخابات های اخیر، وضعیت تأیید صلاحیت ها و رویدادهای سیاسی-اجتماعی چندسال اخیر، نشان دهنده دگرگونی هایی در صف بندی های سیاسی سابق است. با ظهور گفتمان هایی تازه و افول برخی جریانات قدیمی تر، چگونگی قطب بندی ها در سپهر جدید سیاست ایران، نیاز به بازتعریف دارد. ظهور و گسترش تکنولوژی های نوین در یک دهه گذشته، مدل های ارتباطی را در جامعه ایران دستخوش تغییر کرده است. نحوه بروز امر سیاسی و شکل گیری جنبش های اجتماعی در جامعه شبکه ای شده کنونی، مختصات و قوانین مخصوص خود را دارد. هنگامی که مردم معترض در دی ۱۳۹۶ برای نخستین بار علیه هردو جناح اصولگرا و اصلاح طلب شعار دادند، این شائبه مطرح شد که آیا این گفتمان ها همچنان قدرت اجابت و پاسخگویی به خواست ها و پرسش های جامعه (به ویژه نسل های جوان تر) را دارند یا دچار انسداد شده اند؟ در همین اثنا، برخی تلویزیون های فارسی زبان همچون من و تو از طریق ساخت مستندهای تاریخی، شروع به بازنمایی مثبت عصر پهلوی و ایجاد حس نوستالژیک در مردم کردند (ن.ک به یحیایی، ۱۴۰۲). این روند بر ساخت تاریخ و اعتبار سازی برای خاندان پهلوی تا جایی پیش رفت که در اعتراضات ۱۴۰۱، رضا پهلوی داعیه دار رهبری اعتراضات شد. برکشیدن رضا پهلوی و مولوی عبدالحمید توسط شبکه های فارسی زبان از یک سو و بروز اختلافات درونی و انشقاق میان احزاب و چهره های اصولگرا (انتشار لیست های متعدد انتخاباتی) و اصلاح طلب (از تحریم انتخابات توسط موسوی و تاجزاده تا دعوت به مشارکت توسط کارگزاران و اعتدال و توسعه) از سوی دیگر، موجب شده است که نتوان با قواعد پیشین، رخدادهای تازه را تحلیل کرد. در یک ارزیابی بسیط و مختصر، می توان گفت، قطب بندی سیاسی درون حکومت از اصولگرا-اصلاح طلب به دوگانه جدیدی تغییر کرده است که به عنوان پیشنهاد و جهت ادراک راحت تر، انقلابی (مثل جبهه پایداری، شریان، صبح ایران و امنا) و اعتدالی (همچون حزب کارگزاران، اعتدال و توسعه و جریانات اصولگرای حامی قالیباف، لاریجانی و علی مطهری) نامیده می شود. یافته های این پژوهش نشان می دهد که شمشیر حملات ایران اینترنشنال در برابر گروه دوم، آخته تر و برآن تر است. در میان جریانات مخالف جمهوری اسلامی نیز صدای سلطنت طلبان و جمهوری خواهان از بقیه بلندتر است که با در نظر گیری چهره هایی که هر کدام از رسانه های فارسی زبان به میدان آورده اند، به نظر می رسد، تمایل این رسانه ها به جریان سلطنت طلب بیشتر است. البته صورت بندی دقیق این گفتمان ها و تدوین روابط آن ها با یکدیگر، می تواند موضوع پژوهشی مجزا باشد.

منابع

- ایرنا (۱۴۰۲). بیش از ۱۰ میلیون نفر در استان تهران واجد شرایط رأی دادن هستند. بازیابی ۱۱ اسفند ۱۴۰۲، از: irna.ir/xjPW7b
- ایرنا (۱۳۹۸). وزیر کشور: میزان مشارکت در انتخابات مجلس ۵۷/۴۲ درصد است. بازیابی ۴ اسفند ۱۳۹۸، از: irna.ir/xjxmkf
- بشیریه، حسین (۱۳۹۶). آموزش دانش سیاسی (مبانی علم سیاست نظری و تأسیسی) (چاپ دوازدهم). تهران: نشر نگاه معاصر.
- پدرام، مسعود و محمدزاده، مهدی (۱۳۸۳). ایدئولوژی، هژمونی و سلطه در رسانه ها. فصلنامه رسانه، دوره ۱۵، شماره ۱ (پیاپی ۵۷)، صص ۷۷-۹۴.
- حسینی، حسین (۱۳۸۲). اینترنت و عملیات روانی: نمونه جنگ عراق. فصلنامه سیاست دفاعی، سال یازدهم، شماره ۴۴، صص ۹-۳۱.
- حسینیزاده، محمدعلی (۱۳۸۳). نظریه گفتمان و تحلیل سیاسی. فصلنامه علوم سیاسی، شماره ۲۸، صص ۱۸۱-۲۱۲.
- رزمجو، علی اکبر و اسلامی نژاد، محمد (۱۳۹۸). تحلیل گفتمان انتقادی نامزدهای دوازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران در مناظره های تلویزیونی. فصلنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، سال دوم، شماره ۲ (پیاپی ۶)، صص ۹۹-۱۲۸.
- رزمجو، علی اکبر؛ نظری، احمد و نظری، هادی (۱۴۰۱). تحلیل گفتمان خبری رسانه های فارسی زبان غربی درباره سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ایران (مطالعه موردی تارنمای فارسی صدای آمریکا و یورونیوز). ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، دوره ۵، شماره ۱۲، صص ۳۷۳۶-۳۷۶۲.
- سلطانی، سیدعلی اصغر؛ تفضلی، بیژن و صدقی چوکانلو، رضا (۱۳۸۷). تحلیل گفتمان سیاسی رسانه ها. فصلنامه علوم سیاسی، شماره ۴۲، صص ۶۵-۹۳.
- سلطانی، سیدعلی اصغر (۱۳۸۳). تحلیل گفتمان به مثابه نظریه و روش. فصلنامه علوم سیاسی، شماره ۲۸، صص ۱۵۳-۱۸۰.
- سورین، ورنر و تانکارد، جیمز (۱۴۰۱). نظریه های ارتباطات (علیرضا دهقان، مترجم، چاپ یازدهم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

- غلامی، مصطفی؛ فتحی، ابراهیم و امیری، جهاندار (۱۴۰۰). تصویر انتخابات مجلس یازدهم ایران در گفتمان شبکه ایران‌اینترنشنال. دوفصلنامه پژوهش‌های سیاست اسلامی، دوره ۹، شماره ۲۰، صص ۲۸۱-۳۱۵.
- غلامی، مصطفی (۱۳۹۹). مقایسه گفتمان وبسایت خبرگزاری صداوسیما و وبسایت شبکه ایران‌اینترنشنال در پوشش خبری انتخابات مجلس ۹۸ [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه صداوسیما، دانشکده ارتباطات و رسانه.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ به همراه نظرات تفسیری شورای نگهبان (۱۳۹۷). (محمد فتحی و کاظم کوهی اصفهانی، تهیه و تنظیم). تهران: پژوهشکده شورای نگهبان.
- قانون انتخابات مجلس خبرگان رهبری (۱۴۰۲). از: shora-gc.ir/0001XW
- کاستلز، مانوئل (۱۴۰۱). شبکه‌های خشم و امید؛ جنبش‌های اجتماعی در عصر اینترنت (مجتبی قلی‌پور، مترجم، چاپ نهم). تهران: نشر مرکز.
- محمدحسینی طاهری، جواد (۱۳۹۹). «گزارشی از روزنامه الاخبار به نقل از مشرق»: هیزم سعودی و بنزین آمریکایی. ماهنامه مبلغان، شماره ۲۴۹، صص ۴۹-۵۷.
- مقدم‌فر، عطاءالله (۱۳۹۷). تأملی بر شبکه ماهواره‌ای ایران‌اینترنشنال. ماهنامه دیده‌بان امنیت ملی، شماره ۸۱، صص ۷۷-۸۳.
- مقدمی، محمدتقی (۱۳۹۰). نظریه تحلیل گفتمان لاکلاو و موف و نقد آن. فصلنامه معرفت فرهنگی اجتماعی، دوره ۲، شماره ۲ (پیاپی ۶)، صص ۹۱-۱۲۴.
- موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۷۸ الف). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی) (جلد ۸). تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۷۸ ب). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی) (جلد ۱۳). تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- میواند، محمدقلی (۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر اینترنت و توسعه سیاسی (حوزه عمومی در فضای سایبرنتیک). فصلنامه سیاست، دوره ۳۸، شماره ۲، صص ۲۵۳-۲۷۵.
- نوری ممرآبادی، علی؛ رزمجو، علی اکبر و نظری، هادی (۱۳۹۸). مقایسه گفتمان خبری بی‌بی‌سی فارسی و صدای آمریکا درباره پنجمین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری. فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، دوره ۱۴، شماره ۱ (پیاپی ۴۴)، صص ۳۹-۵۷.
- همشهری آنلاین (۱۴۰۳). اعدام سعودی در سعودی | در عربستان چه خبر است؟ بازپایی ۲ مرداد ۱۴۰۳، از: hamshahrionline.ir/x9pNZ
- هوشیار، مهدی و همکاران (۱۳۹۹). شیوه پوشش اخبار تشکیل ائتلاف دریایی آمریکا در خلیج فارس و دریای عمان (تحلیل گفتمان اخبار سایت‌های ایران‌اینترنشنال و دویچه‌وله فارسی). فصلنامه علوم خبری، شماره ۳۳، صص ۶۹-۱۰۰.
- وزارت کشور (۱۴۰۲ الف). گزارش وزیر کشور از برگزاری شکوهمند انتخابات ۱۱ اسفند. بازپایی ۱۴ اسفند ۱۴۰۲، از: moi.ir/x3VBX
- وزارت کشور (۱۴۰۲ ب). نتایج نهایی شمارش آرای تهران، ری، شمیرانات، اسلامشهر و پردیس منتشر شد. بازپایی ۱۴ اسفند ۱۴۰۲، از: moi.ir/x3VxH
- یورگنسن، ماریان و فیلیپس، لوئیز (۱۳۹۵). نظریه و روش در تحلیل گفتمان (چاپ ششم). تهران: نشر نی.
- یورونیوز (۱۴۰۳). گزارش سالانه عفو بین‌الملل: ۷۵ درصد اعدام‌های سال گذشته جهان در ایران انجام شد. بازپایی ۹ خرداد ۱۴۰۳، از: <https://persi.euronews.com/2024/05/29/amnesty-international-annual-report-on-executions-shows-worldwide-jump-as-iran-fuels-2023>

References:

- Bashiriyeh, H. (2017). Political science education: Foundations of theoretical and institutional political science (12th ed.). Negah-e Moaser Publishing. (In Persian)
- Buist, E. A., & Manson, D. S. (2010). Newspapers framing and stadium subsidization. American Behavioral Scientist, 53(10), 1492-1510.
- Castells, M. (2022). Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age (M. Gholipour, Trans., 9th ed.). Markaz Publishing. (In Persian)
- Constitution of the Islamic Republic of Iran; Along with the Interpretive Opinions of the Guardian Council. (2018). (M. Fathi & K. Koochi Esfahani, Eds.). Guardian Council Research Institute. (In Persian)
- Entman, R. M. (2008). Theorizing mediated public diplomacy: The U.S. case. The International Journal of Press/Politics, 13(2), 87-102.

- Euronews. (2024, May 29). Amnesty International annual report: 75% of last year's global executions took place in Iran. <https://parsi.euronews.com/2024/05/29/amnesty-international-annual-report-on-executions-shows-worldwide-jump-as-iran-fuels-2023> (In Persian)
- Gholami, M., Fathi, E., & Amiri, J. (2022). The image of the 11th Iran parliamentary elections in the discourse of Iran International TV channel. *Islamic Politics Research*, 9(20), 281–315. (In Persian)
- Gholami, M. (2021). The comparison of the discourse of IRIB News Agency website and Iran International TV channel website in the news coverage of the parliamentary elections 1398 [Master's thesis, IRIB University]. (In Persian)
- Giles, D. (2003). *Media psychology*. Routledge.
- Gowhary, H., Rahimi, F., Azizifar, A., & Jamalinesari, A. (2015). A critical discourse analysis of the electoral talks of Iranian presidential candidates in 2013. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, (192), 132–141.
- Hamshahri Online. (2024, July 24). Saudi execution in Saudi Arabia: What's happening in Saudi Arabia? hamshahrionline.ir/x9pNZ (In Persian)
- Houshyar, M., & Goudarzi, M. (2020). Discourse analysis of Iran International and Deutsche Welle: "U.S. Marine coalition in the Persian Gulf and Oman Sea." *News Science Quarterly*, 9(1), 69–100. (In Persian)
- Hosseini, H. (2003). The Internet and psychological operations: The case of the Iraq War. *Defense Policy*, 11(44), 9–31. (In Persian)
- Hosseinizadeh, M. A. (2004). Discourse theory and political analysis. *Political Science*, (28), 181–212. (In Persian)
- IRNA. (2024, March 1). More than 10 million people in Tehran province are eligible to vote. irna.ir/xjPW7b (In Persian)
- IRNA. (2020, February 23). Minister of Interior: The participation rate in the parliamentary elections is 42.57%. irna.ir/xjxmkf (In Persian)
- Johnes, R., Faucon, B., & Hagey, K. (2019, April 15). Saudi Arabia sought Vice's help to build a media empire. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-sought-vices-help-to-build-a-media-empire-11549621800>
- Jørgensen, M., & Phillips, L. (2016). *Theory and method in discourse analysis* (6th ed.). Ney Publishing. (In Persian)
- Kamali Dehghan, S. (2018, October 2). Ofcom examining TV network over interview praising attack in Iran. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/media/2018/oct/02/ofcom-investigates-tv-network-interview-praising-terror-attack-iran>
- Khan, M. H., Qazalbash, F., Adnan, H. M., Yaqin, L. N., & Khuhro, R. A. (2021). Trump and Muslims: A critical discourse analysis of Islamophobic rhetoric in Donald Trump's selected tweets. *SAGE Open*, 11(1).
- Law on the Election of the Assembly of Experts. (2023). shora-gc.ir/0001XW (In Persian)
- Lungu, A. M. (2001). The Internet and psychological operations. *Joint Forces Quarterly*, (28), 13–17.
- Minavand, M. G. (2008). An introduction to Internet and political development: Public sphere in cyberspace. *Politics Quarterly*, 38(2), 253–275. (In Persian)
- Ministry of Interior of IRI. (2023a, March 4). Report of the Interior Minister on the glorious holding of the March 1 election. moi.ir/x3VBX (In Persian)
- Ministry of Interior of IRI. (2023b, March 4). Final results of vote counting in Tehran, Rey, Shemiranat, Eslamshahr, and Pardis published. moi.ir/x3VxH (In Persian)
- Moghadamfar, A. (2018). A reflection on the Iran International satellite network. *National Security Watch*, (81), 77–83. (In Persian)
- Mohammad Hosseini Taheri, J. (2020). "A report from Al-Akhbar quoted by Mashregh": Saudi firewood and American gasoline. *Mobaleghan*, (249), 49–57. (In Persian)
- Moqaddami, M. T. (2011). A critique of Ernesto Laclau's and Chantal Mouffe's theory of discourse analysis. *Ma'rifat-e Farhangi Ejtemai*, 2(2), 91–124. (In Persian)
- Mousavi Khomeini, R. (1999a). *Sahifeh-ye Imam: Collection of Imam Khomeini's works* (Vol. 8). Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)
- Mousavi Khomeini, R. (1999b). *Sahifeh-ye Imam: Collection of Imam Khomeini's works* (Vol. 13). Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. (In Persian)

- Mowlana, H. (1995). Images and the crisis of political legitimacy. In Y. R. Kamalipour (Ed.), *The U.S. media and the Middle East: Image and perception*. Greenwood Press.
- Noori Mamarabadi, A., Razmjoo, A. A., & Nazari, H. (2019). Comparing the news discourses in Persian British Broadcasting Corporation (BBC) and Voice of America (VOA) websites regarding the 5th period of Assembly of Experts for Leadership Election. *Media Studies*, 14(1), 39–57. (In Persian)
- Pedram, M., & Mohammadzadeh, M. (2004). Ideology, hegemony, and domination in the media. *Resaneh*, 15(1), 77–94. (In Persian)
- Razmjoo, A. A., & Eslaminejad, M. (2019). A critical discourse analysis on 12th Iranian presidential election candidates in TV debates. *Political Sociology of Iran*, 2(2), 99–128. (In Persian)
- Razmjoo, A. A., Nazari, A., & Nazari, H. (2023). News discourse analysis of the Persian media in the 13th Iranian presidential elections: Case study of the Persian websites of VOA and Euronews. *Political Sociology of Iran*, 5(12), 3736–3762. (In Persian)
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2002). *Communication theories* (A. Dehghan, Trans., 11th ed.). University of Tehran Press. (In Persian)
- Shen, L., & Dillard, J. P. (2007). Framing on the processing of persuasive health message: The influence of behavioral inhibition/approach systems and message. *Communication Research*, 34(4), 433–467.
- Sultani, S. A. A., Tafazzoli, B., & Sedqi Chokanlu, R. (2008). An analysis of political discourses in the media. *Political Science*, 11(42), 65–93. (In Persian)
- Sultani, S. A. A. (2004). Discourse analysis as theory and method. *Political Science*, 7(28), 153–180. (In Persian)